

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

**18 мая —
Міжнародны
дзень музеяў**
С. 3, 12 – 13

С. 2

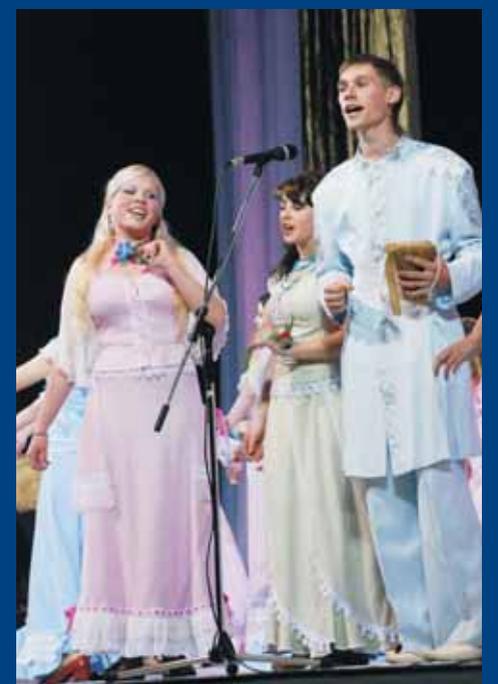
ЕўрАзЭС: ПРАЕКЦЫЯ НА КУЛЬТУРУ

Фота Юрыя ІВАНОВА

Унікальнай творчай акцыяй, якая прызначана раскрыць вялікі патэнцыял нацыянальных культур дружалюбных дзяржаў, назваў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка магутны фестываль краін — членаў Еўразійскай эканамічнай супольнасці ў сваім Прывітанні яго ўдзельнікам. Сёння мінчане і госці сталіцы запрошаны ў Вялікую залу Палаца Рэспублікі на ўрачыстую цырымонію закрыцця і гала-канцэрт, які завяршае фестываль.

“Беларусь заўсёды адкрыта для людзей добрай волі”

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка накіраваў Прывітанне ўдзельнікам Фестывалю культур народаў Еўразіі.

“Гэтая унікальная творчая акцыя прызначана раскрыць вялікі патэнцыял нацыянальных культур дружалюбных дзяржаў, прадэманстраваць сапраўднае сусветнае талентаў і стаць своеасаблівым аглядам ходу рэалізацыі сумесных мастацкіх праектаў”, — гаворыцца ў Прывітанні.

Аляксандр Лукашэнка лічыць сімвалічным, што гэтая свята праходзіць у знамянальны год 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Важнай асаблівасцю фестывалю стануць выступленні жаданых гасцей не толькі ў сталіцы, але і ў рэгіёнах рэспублікі. “Гэта яшчэ раз пацвердзіць, што Беларусь заўсёды адкрыта для людзей добрай волі розных нацыянальнасцей і веравызнання”, — адзначыў Кіраўнік дзяржавы.

“Няхай любоў да мастацтва, гордасць за культуру і сваю Айчыну дапамагаюць скараць новыя вяршыні, умацоўваюць духоўныя сувязі, супрацоўніцтва і ўзаемаразуменне паміж краінамі — членамі Еўразійскай эканамічнай супольнасці”, — пажадаў Аляксандр Лукашэнка ўдзельнікам фестывалю.

Паводле паведамлення Прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Да сустрэчы на Другім!

Сёння ў Вялікай зале Палаца Рэспублікі адбудзецца ўрачыстая цырымонія закрыцця Першага Фестывалю культур народаў Еўразіі.

А 14 мая там жа адбылося ўрачыстае адкрыццё гэтага форуму, што з’яднаў у беларускай сталіцы творцаў з Расійскай Федэрацыяй, Рэспублікай Казахстан, Кыргызскай Рэспублікай і, вядома ж, з нашай краіны.

Нагадаем, пачатак новаму фестывалю быў дадзены ў чэрвені 2006 года на XVI пасяджэнні міждзяржаўнага Савета Еўразіі па ініцыятыве Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнка. У адпаведнасці з дадзеным рашэннем Урадам нашай краіны сумесна з урадамі дзяржаў — членаў Еўразіі быў распрацаваны комплекс арганізацыйна-фінансавых мерапрыемстваў па падрыхтоўцы да фестывалю. Галоўнай яго мэтай з’яўляецца пашырэнне культурных сувязей і ўмацаванне сяброўства паміж народамі.

Адкрылі Першы Фестываль культур народаў Еўразіі міністр культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Матвейчук і намеснік Генеральнага сакратара Еўразійскай эканамічнай супольнасці Яўген Варсін.

У сваім выступленні У.Матвейчук звярнуўся з прывітальнымі словамі да ўдзельнікаў фестывалю і гасцей Палаца Рэспублікі. Ён адзначыў, што свята праходзіць у год 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. “Мы жадаем таксама, каб удзельнікі фестывалю годна прадставілі сваю творчасць на сцэне Палаца Рэспублікі і ў рэгіёнах, дзе пабываюць”.

Яўген Варсін зачытаў Прывітанне Генеральнага сакратара Еўразіі Таіра Мансурава, дзе, у прыватнасці, адзначана: “Першы фестываль заўсёды самы цяжкі, напэўна, самы запамінальны. Ён сабраў яркіх прадстаўнікоў свету мастацтва. Высокі прафесійны ўзровень удзельнікаў, творчы і жыццесцявардзальны дух, разнастайнасць жанраў несумненна прынясуць яму міжнароднае прызнанне. Краіны супольнасці надаюць прыярытэтнае значэнне паглыбленню супрацоўніцтва

ў сацыяльна-гуманітарнай сферы, у галіне культуры і мастацтва. Мы ўпэўнены, што беражлівае стаўленне да сваіх гістарычных каранёў, захаванне і развіццё лепшых традыцый і ўзораў нацыянальнай культуры садзейнічаюць павышэнню эфектыўнасці інтэграцыйных працэсаў”.

На канцэрце ў гонар адкрыцця фестывалю выступіў аркестр “Няміга” пад кіраўніцтвам заслужанага артыста краіны Аляксандра Фёдарова. Потым сваё мастацтва прадэманстравалі “Харошкі”, якія выканалі з запалам знакамітую “Лявоніху”. Затым на сцэне прагучаў беларускі фальклор у выкананні ансамбля “Грамніцы”.

Беларусы пазнаёміліся з творчасцю расійскіх калектываў: народнага фальклорна-этнографічнага ансамбля “Рэчанька” Фенінскага сельскага дома культуры, шоу-балета “Залатыя купалы”, арт-гурта “Смаленскія мужыкі”, фольк-калектыву “Крывічаты”.

Кыргызстан прадставіў народны ўзорны а р э г р а ф і ч н ы ансамбль “Шаттык”, выканаўцы дзіцячай музычнай школы Нацыянальнага цэнтра дзяцей і юнацтва “Сейтэк”. Сваё майстэрства прадэманстравалі казахскія артысты — удзельнікі Дзён культуры гэтай краіны ў нашай рэспубліцы.

15 мая адбыўся візіт творчай дэлегацыі Расійскай Федэрацыі ў Магілёўскую вобласць, дэлегацыі Рэспублікі Казахстан — у Гродзенскую, кыргызскія ж удзельнікі фестывалю пабывалі на Віцебшчыне. Артысты з дзяржаў — членаў Еўразіі прадставілі як традыцыйныя формы нацыянальных мастацкіх культур, так і дасягненні ў розных відах сучаснага мастацтва.

Беларусь, у сваю чаргу, знаёміць гасцей з дасягненнямі нашай краіны, сваімі багатымі і старажытнымі гісторыяй і культурай. Для ўдзельнікаў фестывалю адкрыліся дзверы Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, Нацыянальнага мастацкага музея, Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту, Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка, Беларускага дзяржаўнага музея Вялікай Айчыннай вайны.

Н.К. На здымку: міністр культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Матвейчук і намеснік Генеральнага сакратара Еўразіі Яўген Варсін на цырымоніі адкрыцця фестывалю. Фота Юрыя ІВАНОВА

Дзяржаўныя прэміі Рэспублікі Беларусь 2008 года прысуджаны вядомым вучоным, архітэктарам, дзеячам літаратуры і мастацтва. Адпаведны Указ № 242 Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка падпісаў 12 мая.

Уклад у нацыянальную культуру

У прыватнасці, у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры прэміі прысуджаны двум аўтарскім калектывам у складзе: В.У. Альшэўскага, У.Л. Зінкевіча, У.П. Савіча — за серыю жывапісных твораў для залы ўрачыстых пасяджэнняў Гомельскага палацава-паркавага ансамбля; М.К. Вінаградава, В.У. Крамарэнкі, Л.М. Шохінай — за арыгінальную архітэктурную будынку Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі ў Мінску.

Лаўрэатам прэміі стаў таксама пэат М.З. Башлакоў за кнігі паэзіі “Нетры” і “Палын. Чарнобыль”.

Вынікі творчай дзейнасці лаўрэатаў сталі значным укладам у нацыянальную культуру і атрымалі шырокае грамадскае прызнанне.

Прыняцце Указа з’яўляецца сведчаннем пастаяннай увагі і падтрымкі дзяржавай выдатных вучоных, спецыялістаў і творчых работнікаў, якія сваім талентам і працай праслаўляюць Беларусь.

Паводле паведамлення Прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Гарманічна, ярка, спеўна

13 мая на сцэне Беларускай дзяржаўнай філармоніі адкрыліся Дні культуры Рэспублікі Казахстан у Рэспубліцы Беларусь, якія сталі своеасаблівым творчым пралагам да Фестывалю культур народаў Еўразіі. Адкрылі ўрачыстае віцэ-міністр культуры і інфармацыі Казахстана, кіраўнік афіцыйнай дэлегацыі Аскар Бурыбаеў і міністр культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Матвейчук.

Звяртаючыся да гасцей, Уладзімір Матвейчук, у кантэксце нядаўна адзначанага свята Перамогі, падкрэсліў, што Дзень Перамогі прыйшоў у выніку вялікіх герояўных намаганняў многіх народаў, у тым ліку — беларускага і казахскага. У.Матвейчук нагадаў, што на тэрыторыі Беларусі ваявалі дзесяткі тысяч ураджэнцаў нашай краіны і тысячы ўраджэнцаў гэтай усходняй краіны, многія з іх узнагароджваліся ордэнамі і медалямі. А летась адкрыўся помнік-стэла ў гонар казахаў, якія загінулі на тэрыторыі Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Паміж міністэрствамі культуры абедзвюх краін, асобнымі калектывамі і выканаўцамі існуе трывалая і надзейная сувязь. Практычна ў кожным Міжнародным фестывалі мастацтваў “Сла-

яго музыцы, у яго песнях. І мы, дзеячы культуры Казахстана, хочам адкрыць нашу душу для вас, дарагія беларускія сябры. Імёны і творчасць вялікіх стваральнікаў Францыска Скарыны, Янкі Купалы, Якуба Коласа і іншых, якіх падарыла Беларусь усёй сусветнай культуры, любяць і шануюць у Казахстане. Развіццё казахстанска-беларускіх стасункаў адпавядае імкненню нашых народаў да сяброўства і ўзаемаразумення, пашыраючы культурную прастору нашых краін”.

Кіраўнік казахскай дэлегацыі адзначыў: у яго краіне з нецярпліваасцю чакаюць гасцей з Беларусі.

На гала-канцэрце майстроў мастацтваў Казахстана беларуская публіка мела магчыма пазнаёміцца як з традыцыйным мастацтвам гасцей, так і з класічнымі сусветнымі твораў у выкананні тамтэйшых артыстаў. На сцэне Белдзяржфілармоніі сваё майстэрства прадэманстравалі Дзяржаўны камерны аркестр “Камерата Казахстан”, фальклорна-этнографічны ансамбль “Сазген Сады”, ансамбль “Шат”, вакалісты і інструменталісты.

Вядома, канцэрт яшчэ больш набыў яркасці дзякуючы самабытным нацыянальным касцюмам і, поруч з імі, элігантным канцэртным

стройам. Фальклорна-этнографічны ансамбль “Сазген Сады”, акрамя нацыянальных мелодый, віртуозна сыграў польку ды і іншую беларускую музыку. Убачылі глядачы і казахскія нацыянальныя танцы у выкананні выпускніцы Цэнтральнага Пекінскага універсітэта Гульнэры Нурсултан, пачулі сапраўна салісткі оперы Розы Сагынныкавай, пазнаёміліся з майстэрствам салісткі Нацыянальнага тэатра оперы і балета імя Куляш Байсейтавай Гульфіруз Курмангажаевай, саліста балета Жандоса Аубакірава. У выкананні Дзяржаўнага ансамбля класічнай музыкі “Камерата Казахстан” і трох барытонаў Сундзета Байгожына, Талгата Мусабаева і Азамата Жалтыргузава прагучалі знакамітыя оперныя творы.

Майстэрства артыстаў з Казахстана адзначыў вядомы беларускі вялянчэліст Алег Алоўнікаў: “Вельмі яркія і цікавыя выканаўцы. Цудоўны канцэрт: арганічны, лаканічны, душэўны. Здрава! Малайцы! У казахаў багатае традыцыйнае мастацтва, артысты віртуозна граюць на сваіх народных інструментах. Уразіў інструмент, па гучанні падобны да нашай скрыпкі, але павернуты ў іншы бок. Прыемна пабачыць і пачуць артыстаў з Казахстана. Яны радуецца нас сваім мастацтвам і сваімі добрымі адносінамі да беларусаў і Беларусі. Цудоўна ўсё гучала. Мне спадабалася. Мае ўражанні — самыя добрыя!”

У гэты ж дзень у фае Белдзяржфілармоніі адкрылася фотавыстаўка, прысвечаная сучаснаму Казахстану. Казахскія артысты прымаюць таксама ўдзел і ў Фестывалі культур народаў Еўразіі, які, нагадаем, праходзіць у нашай краіне з 13 па 17 мая.

Наталля КІРПІЧЭНКАВА На здымках: пад час урачыстага адкрыцця Дзён культуры Рэспублікі Казахстан у Рэспубліцы Беларусь. Фота Юрыя ІВАНОВА

Пленэр, фестываль, канцэрт

22 мая ў Палацы Рэспубліцы адбудзецца справаздачны канцэрт Магілёўскай вобласці, прысвечаны 65-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Як паведамляе “К” намеснік начальніка ўпраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Святлана Казлова, у канцэрте будуць браць удзел паўтары тысячы мастацкіх калектываў і выканаўцаў, яшчэ звыш 800 творцаў зранку на Кастрычніцкай плошчы арганізуюць тэатралізаваную экспазіцыю, дзе будзе прэзентавана гісторыка-культурная спадчына вобласці.

Святочныя мерапрыемствы, такім чынам, распачнуцца ў 11 гадзін. Рэй на Кастрычніцкай плошчы будуць весці не толькі народныя майстры-шапавалы, глінамесы ды іншыя, але і артысты,

якія распавядуць пра слаўную гісторыю краю, выбітных асоб. У дзёе прымуць удзел прадстаўнікі 21-га раёна вобласці, Магілёва і Бабруйска, а таксама члены нацыянальных суполак Магілёўшчыны.

У галерэі “Універсітэт культуры” распачне работу выстаўка твораў з фонду Абласнога мастацкага музея імя П.В. Масленікава пад назвай “Сучаснае мастацтва Магілёўшчыны”.

У фае Палаца Рэспублікі будзе дзейнічаць выстаўка дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, дзе мяркуецца прадставіць работы ўдзельнікаў Міжнароднага жывапіснага пленэру “Вобраз радзімы ў выяўленчым мастацтве”...

Канцэртная праграма мае адмысловы дэвіз: “Суквецце талентаў фестывальнай Магілёўшчыны ў твай гонар,

родная Беларусь!”. Як вядома, вобласць адметная ўнікальнымі і знакамітым міжнароднымі фестывалямі: сямейнай творчасці “Сюзор’е талентаў” — у Глуску, дзіцячага мастацтва “Залатая пчолка” — у Клімавічах, духоўнай музыкі “Магутны Божа” і эстраднай музыкі “Залаты шлягер” — у Магілёве, народнага мастацтва “Вянок дружбы” — у Бабруйску. Удзельнікі гэтых фестываляў і ўтвораць адну з сюжэтных ліній канцэртнай праграмы. У кожным блоку прымуць удзел ад 300 да 400 выканаўцаў.

Адрознай асаблівасцю канцэрта стане выразны акцэнт на творчасці не гарадоў, а сельскіх рэгіёнаў.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

Новы “стары” Купалаўскі тэатр

На навукова-метадычнай радзе Міністэрства культуры зацверджаны эскізы праекта рэстаўрацыі будынка Нацыянальнага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы. Пасля некалькіх месяцаў дыскусій вырашана, што за аснову будзе ўзяты самы першы варыянт знакамітага будынка ў цэнтры беларускай сталіцы. Такім чынам, радыкальных змен не прадбачыцца: неўзабаве мінчукі ўбачаць добра вядомыя пастарыя паштоўка абырысы.

Як расказала “К” навуковы кіраўнік і галоўны архітэктар праекта Людміла Іванова з ААТ “Праектрэстаўра-

Так будзе выглядаць тэатр пасля рэстаўрацыі.

цыя”, асноўнай гістарычнай частцы будынка будзе вернуты першапачатковае аблічча, а даданыя пазней памяшканні, дзе цяпер размешчана адміністрацыя, у значнай ступені рэканструяваны і прыстасаваны пад сучасныя патрэбы. Акрамя таго, пад самім тэ-

атрам пабудуюць тры дадатковыя паверхі для захоўвання дэкарацый. А пад слаўтай Купалаўскай сцэнай размесціцца яшчэ адна, для рэпетыцый. Пры сваёй працы рэстаўратары карыстаюцца архіўнымі дакументамі, з дапамогай якіх можна будзе амаль дакладна ўзнавіць фасад і інтэр’еры глядзельнай залы будынка. Фасадныя “напластаванні”, зробленыя за савецкім часам, плануецца акуратна прыбраць. Агульная ж плошча, што займае цяпер пабудова, пры гэтым не зменіцца.

С.А.

Ці быў Моцарт у цэнтры Еўропы?

Сёння завяршаецца XIV Свята мастацтваў “Музы Нясвіжа”, арганізаванае Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь, Мінскім аблвыканкамам, Нясвіжскім райвыканкамам і Нацыянальным канцэртным аркестрам Беларусі на чале з народнымі артыстамі краіны, прафесарам Міхаілам Фінбергам.

Фестываль штотраў здзіўляе сваіх прыхільнікаў новай мастацкай і навуковай канцэпцыяй. Ётым разам у цэнтры падзей апынулася не творчасць аднаго ці некалькіх беларускіх кампазітараў, а... сама Еўропа — лепшая еўрапейская музычная класіка.

— За гэтыя гады, — пракаменціраваў такі падыход маэстра Міхаіл Фінберг, — “Музы Нясвіжа” ўзраслі да ўзроўню сапраўды еўрапейскага фестывалю.

Што ж да еўрапейскасці самога горада, дык ён, як пастаянна даводзіць у сваёй навуковай дзейнасці доктар мастацтвазнаўства, прафесар Вольга Дадзімава, спрадвечу быў звязаны з агульнаеўрапейскім музычна-гістарыч-

ным працэсам. Тут жылі і працавалі многія вядомыя архітэктары, музыканты, кампазітары Італіі, Германіі, іншых краін (паводле некаторых звестак, запрашэнне працаваць у Нясвіжы было накіравана нават самому Моцарту).

Больш падрабязна пра гэта і многае іншае размова ішла на традыцыйнай навуковай канферэнцыі. Адкрыўся фестываль праграмай “Нясвіж у цэнтры музычнай Еўропы”. У цэнтры ж самога фестывалю быў, як заўсёды, Нясвіжскі раённы дом культуры, дзе сышліся музы, іх абраннікі-творцы і шматлікія прыхільнікі — аматары мастацтва. Канцэрту адкрыцця папярэднічаў вернісаж “Маёй Радзіме прысвячаецца”, дзе вялі нячутны дыялог творы мастака Юрыя Падоліна і юных жывапісцаў са студыі выяўленчага мастацтва Палаца культуры Мазырскага фтаперапрацоўчага заводу. А яшчэ напярэдадні Нясвіжскі народны тэатр імя Уршулі Радзівіл паказаў тут сваю пастаўку знакамітага “Вечара” Аляксея Дударова.

Ахапіла святы і іншыя пляцоўкі горада. “Нясвіжскім дывертысмантам”

сустракаў гасцей струнны квартэт Нацыянальнага канцэртнага аркестра, выступішы ў Нясвіжскай цэнтральнай раённай бібліятэцы. Дзякуючы фестывалю, Нясвіжская гарадская ратуша апынулася не проста ў цэнтры — “У цэнтры чароўных гукаў”, як называўся канцэрт, праведзены ў ёй іншымі камернымі калектывамі аркестра. А сёння ўдзень гэты нядаўна адноўлены будынак прыме гасцей і ўдзельнікаў Трэцяй музычнай асамблеі “Беларуская выканальніцкая школа на струнных інструментах”. Гэта будзе не звычайны канцэрт, а — сапраўдны майстар-клас, бо асветніцтва, накіраванае на перайманне і далейшае спалучэнне новых ведаў з традыцыямі, было і застаецца адным з рухавікоў гісторыі.

Увечары ж над Нясвіжам залунаюць песні: да 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і Года роднай зямлі Нацыянальны канцэртны аркестр падрыхтаваў праграму “Лепшыя песні табе, Нясвіж!”, якая будзе паказана на галоўнай плошчы горада.

Н.Б.

Ва ўсіх намінацыях “...Віцязя”

Народны артыст Рэспублікі Беларусь Уладзімір Гасцюхін узначальніца самае ўплывовае на XVIII Міжнародным кінафестывалі “Залаты Віцязь” журы мастацкіх фільмаў. Сёлета гэты кінематографічны форум пройдзе ў расійскім горадзе Ліпецку.

“Залаты Віцязь” знаходзіцца пад апекай Патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Кірылы, старшыні Саюза кінематографістаў Расіі Мікіты Міхалкова. Нязменны старшыня кінафоруму — народны артыст Расіі, акцёр і рэжысёр Мікалай Бурляеў. Як і раней, фестываль пройдзе пад дэвізам “За ідэалы хрысціянскай маралі. За ўзвышэнне душы чалавека”.

З 22 па 31 мая ўдзельнікі і госці “Залатога Віцязя” паглядзяць больш за 200 стужак з 24 краін. Акрамя конкурснай праграмы, якая падзелена па сямі катэгорыях, глядача чакае не-

калькі рэтраспектывы. Лепшыя экранізацыі твораў Мікалая Гоголя будуць паказаны ў праграме, прысвечанай 200-годдзю з дня нараджэння вялікага пісьменніка. Асобныя праграмы падрыхтаваны таксама да юбілеяў Васілія Шукшына і Кшыштафа Занусі.

Беларусь мае шанцы атрымаць узнагароды ва ўсіх частках конкурсу. “Кадэт” Віталія Дудзіна будзе спрачацца за Гран-пры з сербскімі “Гастролямі” Горана Маркавіча, расійскай стужкай “Жыві і памятай” Аляксандра Прошкіна, “Кабей” японца Ёдзі Ямады, “Фадэ” іспанца Карласа Сауры і іншымі ігравымі карцінамі. Сярод тэлевізійных ігравых фільмаў будзе паказаны міні-серыял “У чэрвені 41-га” Аляксандра Франкевіча-Лайе. Нядаўня прэм’ера Алены Туравай і Івана Паўлава “Навагоднія прыгоды ў ліпені” выносіцца на абмеркаванне журы дзіцячых фільмаў. Як заўжды, вялікае прадстаўніцтва ў беларускай у

конкурсе дакументальнага і анімацыйнага кіно. Свае новыя стужкі прадставяць Галіна Адамовіч, Анатоль Алай, Міхаіл Жданоўскі, Мікалай Князеў і Сяргей Лук’ячыкаў. Аніматары Ігар Волчак, Ірына Кадзюкова, Аляксандр Ленкін і Міхаіл Тумеля маюць усе шанцы атрымаць статэтку “Віцязя” — за адну са сваіх работ. Пабапчаць у Ліпецку і стужкі “навабранцаў” студыі “Летапіс” — дакументалістаў-дэбютантаў Кацярыны Махавай і Юрыя Цімафеева.

Антон СІДАРЭНКА

Калектыву супрацоўнікаў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае глыбокія спачуванні вядучаму спецыялісту ўпраўлення навучальных устаноў і кадраў Галавану Васілю Рыгоравічу ў сувязі са смерцю бацькі.

Паважаныя работнікі музеяў!

Ад імя дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў — членаў Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе і ад сябе асабіста шчыра віншую вас з прафесійным святам — Міжнародным днём музеяў!

Духоўнае жыццё грамадства наогул нельга ўявіць без Музея, дзе кожнаму прадстаўляецца магчымасць пазнаёміцца са сваёй гістарычнай, культурнай і духоўнай спадчынай. З дапамогай музейных сродкаў фарміруецца і ўмацоўваецца нацыянальная і патрыятычная свядомасць нашага народа, ствараецца адзіная культурная прастора.

Выказваем вам шчырую падзяку за плённую працу на карысць і славу роднай Беларусі і жадаем моцнага здароўя, асабістага шчасця, дабрабыту і новых творчых дасягненняў.

Уладзімір ЗДАНОВІЧ, старшыня Камісіі

Музейны мастэрывнг

18 мая музейныя работнікі ўсяго свету адзначаюць сваё прафесійнае свята, а сёння нас чакае яшчэ адна маштабная праграма — начная, якая аб’ядноўвае больш за 2000 музеяў з 40 краін Еўропы і дзесяткі ўстаноў нашай краіны, што праводзяць у межах “Ночы музеяў” мерапрыемствы, прысвечаныя Году роднай зямлі. Дэвіз акцыі ў 2009-м — “Музей і нацыянальны турызм”.

У Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі сёння вывучаць гісторыю музыкі і танцаў — ад народных і тых, што адносяцца да часоў ВКЛ і Рэчы Паспалітай, балаў XIX стагоддзя, да самых сучасных, прычым усе праграмы будуць супраджацца майстар-класамі. Адначасова чакаецца знаёмства з гісторыяй старажытных музычных інструментаў, удзел у аднаўленні некаторых старажытных рамёстваў. Праграма “Дэманстрацыя ўпершыню” прадставіць наведвальнікам унікальны прадмет з фондаў толькі на адну гадзіну. Сваю праграму прапануе і філіял установы — Дом-музей І з’езда РСДРП.

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь сёння сканцэнтруецца на тэме культуры Усходу. Як адзначаюць ва ўстанове, гэтая калекцыя — адна з самых цікавых і амаль невядомых для наведвальнікаў. Акрамя знаёмства з музейнымі прадметамі, наведвальнікаў чакае таксама тэатралізавана-музычны праект “Калейдаскоп усходніх мар”, дзе прадставяць мастацтва каліграфіі і арыгамі, інсталюцыі і перформанса, песнаграфіі. Абудуцца і два адкрыцці фотавыставак: “Людзі Егіпта” члена Беларускага саюза дызайнераў Вадзіма Качана і “Схаваная Японія” японскага графіка, дызайнера, фатографа Яхагі Кідзюро.

У Літаратурным музеі Янкі Купалы сёння адбудзецца прэзентацыя партрэта маці Янкі Купалы ў маладосці пэндзля В.Нямцова і прадстаўленне філіялаў установы як турыстычных аб’ектаў. А ўжо на Міжнародны дзень музеяў, 18 мая, прыпадае сумеснае мерапрыемства купалаўскага і мулявінскага музеяў. У Малой зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі пройдзе імпрэза “Песні пра долю” — да чарговай гадавіны выканання “Пес-

нярамі” рок-оперы на вершы Янкі Купалы і музыку Уладзіміра Мулявіна.

Сёння ў вячэрні і начны час Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры прапануе “Вандроўкі па краінах і стагоддзях”: “Падарожжа па роднай зямлі”, “На балі ў Наташы Рас-тавай” (у межах расійска-беларускага праекта “Жыццё Л.М. Талстога”), беларуска-нямецкі праект “Patchwork classic”, літаратурна-мастацкі праект “Добре дошли в България” з пэтычна-музычным дывертысмантам. Чакаецца і “Падарожжа ў гісторыю” з філаматамі і філарэтатамі.

“Начная вярта” дзейнічае 18 мая ў Літаратурным музеі Максіма Багдановіча. Супрацоўнікі ўстаноў прапануюць “Вандроўку ў чароўны свет батлейкі”, музычную імпрэзу “Маёвыя песні” і прэзентацыю радыёканала “Культура”, які, дарэчы, прысвечыць міжнароднаму святу ўвесь свой эфірны дзень у панядзелак.

Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту працуе па “святочным графіку” ўсе выхадныя. 16 мая адбудуцца “Танцы ў скансене”, а 17-га — выстаўка паслуг Музея народнай архітэктуры і побыту, майстар-класы па плячэнні паясоў на бёрдзечку, народнай вышыўцы і ад-

крыццё выстаўкі “Народныя абразы з калекцыі музеяў” ў Пакроўскай царкве — помніку народнай архітэктуры XIX стагоддзя.

Беларускі дзяржаўны музей тэатральнай і музычнай культуры 16 мая прапануе ляльчаную і музычную праграмы. У апошняй выступаюць студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі — удзельнікі міжнароднага праекта “Маладыя галасы” пад мастацкім кіраўніцтвам заслужаных артыстаў Беларусі М.Зданевіча, Л.Колас, Т.Ельшэўскай. У філіяле “Гасцёўня Уладзіслава Галубка” 16 мая пройдзе канцэрт вакальнай музыкі ў выкананні выкладчыкаў і студэнтаў БДАМ, а ў Музеі гісторыі беларускага кіно — спецкінапраграма да “Ночы музеяў-2009”.

Аб праграме “Ночы музеяў” “К” паведамліла галоўны спецыяліст ўпраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Святлана Гаўрылава.

Пра тое ж, як музеі прасоўваюць свае акцыі і працуюць не толькі ў святы, чытайце на стар. 12.

“Старамоднасці” і...

У бліжэйшыя дні заўсёднякаў Купалаўскага тэатра чакае чарговая сцэнічная прэм’ера: 16 і 18 мая на Малой сцэне ў рэжысуры Валерыя Раеўскага будзе паказаны спектакль “Старомодная камедыя” па п’есе Аляксея Арбузава.

У гэтай крыху падзабытай тэатрамі, але надзвычай папулярнай у свой час меладраме на двух дзейных асоб на сцэну выйдучы заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Уладзімір Рагаўцоў і заслужаная артыстка Аўтаномнай Рэспублікі Крым Ала Ельшэвіч.

Дарэчы, спектакль гэты можна назваць у чымсьці юбілейным: 20 мая свой чарговы дзень нараджэння

адзначыць Ала Ельшэвіч, а амаль праз месяц — акурат 20 чэрвеня — Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы запрасіць усіх жадаючых на юбілейны вечар народнага артыста Беларусі, былога мастацкага кіраўніка тэатра Валерыя Раеўскага.

Зрэшты, напрыканцы тэатральнага сезона глядачоў чакае яшчэ некалькі цікавых і інтрыгуючых прэм’ер. 10 і 11 чэрвеня Аляксандр Гарцуеў прадставіць пастаўку “Хам” паводле аповесці Элізы Ажэска. А крыху пазней рэжысёр Геннадзь Мушперт пазнаёміць са спектаклем “Гендэльбах” па п’есе “Немагчымая сустрэча” нямецкага драматурга Пауля Барца.

Ул. інф.

Чытач — Газета — Міністэрства

kultura@tut.by

Чаму музеі не маюць права займацца экскурсійнай дзейнасцю без адпаведнай ліцэнзіі? А ліцэнзія гэтая выдаецца, калі сярод музейных супрацоўнікаў ёсць як мінімум два спецыялісты з пасведчаннямі экскурсаводаў. А ў штаце — толькі дырэктар, галоўны захавальнік ды два навуковыя супрацоўнікі. Паслаць іх на вучобу не выпадае з-за адсутнасці часу. Няужо для правядзення прафесійных экскурсій па гісторыка-культурных помніках раёна не хапае музейнай адукацыі?

На пытанне адказвае галоўны спецыяліст упраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Святлана ГАЎРЫЛАВА:

— У адпаведнасці з артыкулам 12 Закона Рэспублікі Беларусь “Аб музейных і Музейным фондзе Рэспублікі Бе-

ларусь” ад 12 снежня 2005 г. музеі ажыццяўляюць культурна-асветніцкую дзейнасць, звязаную з музейнымі прадметамі і музейнымі калекцыямі, а таксама экскурсійнае абслугоўванне наведвальнікаў музея.

Агульнадзяржаўным класіфікатарам Рэспублікі Беларусь “Паслугі насельніцтву”, зацверджаным пастановай Дзяржстандарту Рэспублікі Беларусь ад 9 снежня 2003 г. № 49 вызначаны пералік паслуг, якія музеі могуць аказваць насельніцтву. Ва ўказаным пераліку зарэгістраваны дэманстрацыі музейных калекцый на выездзе, а таксама правядзенне музейна-педагагічных заняткаў на базе фондавых калекцый і экспазіцый музея.

Экскурсійная дзейнасць па турыстычных маршрутах музеямі можа быць аказана ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку. Дадзены від паслуг падлягае ліцэнзаванню ў адпаведнасці з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 17 кастрычніка 2003 года “Аб ліцэнзаванні асобных відаў дзейнасці”, а таксама Палажэннем аб

ліцэнзаванні турыстычнай дзейнасці, зацверджаным пастановай Савета Міністраў ад 20 кастрычніка 2003 г. № 1377.

kultura@tut.by

Ці можна ў самаакупляльным гуртку (дзіцячы тэатр моды) дадаткова ўвесці 0,5 стаўкі рэжысёра (пастановаўшчыка сцэнічных нумароў)? Гурток працуе ў Доме культуры і баўлення вольнага часу (III катэгорыя аплаты працы).

На пытанне адказвае галоўны спецыяліст упраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Іван ГАЛАБУРДА:

— Можна ўвесці 0,5 стаўкі ў штатны расклад Дома культуры і баўлення вольнага часу, пры якім працуе гурток (дзіцячы тэатр моды), альбо ў гурток (дзіцячы тэатр моды), калі ён з’яўляецца юрыдычнай асобай.

Тыпавыя галіновыя нормы бясплатнай выдачы сродкаў індывідуальнай абароны работнікам агульных прафесій і пасадаў для ўсіх галін эканомікі, зацверджаныя пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 22.09.2006 № 110;

Парадак правядзення абавязковых медыцынскіх аглядаў работнікаў, зацверджаны пастановай Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь ад 08.08.2000 № 33;

Пералік укладанняў у аптэчку першай медыцынскай дапамогі, зацверджаны пастановай Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь ад 15.01.2007 № 4;

Тыпавое палажэнне аб кабінце аховы працы, зацверджанае пастановай Міністэрства працы Рэспублікі Беларусь ад 08.11.1999 № 144; Правілы расследавання і ўліку няшчасных выпадкаў на вытворчасці і прафесійных захворванняў, зацверджаныя пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 15.01.2004 № 30;

Пералік форм дакументаў, неабходных для расследавання і ўліку няшчасных выпадкаў на вытворчасці і прафесійных захворванняў, зацверджаныя пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь і Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь ад 27.04.2004 № 513.

kultura@tut.by

Якая інфармацыя павінна змяшчацца ў кутку па ахове працы?

— Куток па ахове працы аснашчаецца нагляднымі дапаможнікамі, у тым ліку плакатамі, схемамі, узорами інструмента, сродкамі індывідуальнай абароны, нарматыўнай дакументацыяй па ахове працы, інвентаром і абсталяваннем, у адпаведнасці з асабліва сасцягнутымі вытворчасці і спецыфікай работы арганізацыі, структурнага падраздзялення (цэха, участка, аддзела).

Падстава — пастанова Міністэрства працы Рэспублікі Беларусь ад 08.11.1999 № 144 “Аб зацвярдженні Тыпавога палажэння аб кабінце аховы працы”.

На пытанні адказвае галоўны спецыяліст упраўлення навуковых устаноў і кадраў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Іван ЛАГАШ

вай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 28.11.2008 № 179;

Інструкцыя аб парадку забеспячэння работнікаў сродкамі індывідуальнай абароны, зацверджаная пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 30.12.2008 № 209;

Тыпавыя галіновыя нормы бясплатнай выдачы сродкаў індывідуальнай абароны работнікам культуры, тэлебачання і радыёвяшчання, зацверджаныя пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 06.07.2005 № 84;

Тыпавыя галіновыя нормы бясплатнай выдачы сродкаў індывідуальнай абароны работнікам агульных прафесій і пасадаў для ўсіх галін эканомікі, зацверджаныя пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 22.09.2006 № 110;

Інструкцыя аб парадку забеспячэння работнікаў сродкамі індывідуальнай абароны, пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 30.12.2008 № 209;

Тыпавыя галіновыя нормы бясплатнай выдачы сродкаў індывідуальнай абароны работнікам культуры, тэлебачання і радыёвяшчання, зацверджаныя пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 06.07.2005 № 84;

Паважаныя чытачы!

Калі ў вас ёсць пытанні ў рубрыкі “Чытач — Газета — Міністэрства” і “Юрыдычныя тонкасці”, накіроўвайце іх на адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню: kultura@tut.by

kultura@tut.by

Ці мае выкладчык спецыялістаў, які працуе ў вучылішчы, права на педагагічную дзейнасць пры адсутнасці вышэйшай педагагічнай адукацыі, але з наяўнасцю акадэмічнай ступені магістра гуманітарных навук? Ці мае магістр навук права на надбаўку да службовага акладу за акадэмічную ступень?

— Спецыялісты працаўладкоўваюцца ў адпаведнасці з атрыманай спецыяльнасцю і кваліфікацыяй па дыплеме. Для таго, каб займацца выкладчыцкай дзейнасцю ва ўстанове адукацыі, што забяспечвае атрыманне сярэдняй спецыяльнай адукацыі, неабходна мець у дыплеме кваліфікацыю “Выкладчык”.

У сучасным заканадаўстве Рэспублікі Беларусь адсутнічаюць нарматыўныя прававыя акты, якія прадугледжваюць надбаўку для тых, хто мае ступень магістра.

kultura@tut.by

З 2007 года у ССНУ выкладаецца дысцыпліна “Асновы кіравання інтэлектуальнай ўласнасцю”. Гэта факультэтыў ці абавязковая дысцыпліна (па факультэтывах жа не пішуцца ІКР)? Ці трэба ўключаць яе ў вучэбны план? Ці трэба ўносіць дысцыпліну ў асноўны расклад?

— Азнаёмцеся з інструктыўнымі пісьмамі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь да пачатку новага 2007/2008 года і да пачатку новага 2008/2009 года, якія рэкамендуюць уключаць дадзены спецкурс у аб’ёме 28 навучальных гадзін у навучальныя планы. Паколькі адзнака аб вывучэнні “Асноў кіравання інтэлектуальнай ўласнасцю” ўносіцца ў дыплом, дысцыпліна з’яўляецца абавязковай і ўваходзіць у асноўны расклад.

kultura@tut.by

Якой павінна быць гранічная нагрузка для навучэнцаў ССНУ? Справа ў тым, што ў палажэнні аб ССНУ напісана: “не больш за 36 гадзін на тыдзень”, а у САНПІНЕ — “не больш за 40 гадзін”.

— У адпаведнасці з пунктам 30 Палажэння аб установе, якая забяспечвае атрыманне сярэдняй спецыяльнай адукацыі, што зацверджана пастановай Міністэрства адукацыі ад 30.09.2002 № 40 (у рэдакцыі пастановаў Мінадукацыі ад 20.12.2004 № 83, ад 05.12.2007 № 87) абавязковая навуковая нагрузка навучэнцаў дзённай формы атрымання адукацыі не павінна перавышаць **36 гадзін на тыдзень**. Разам з тым, шэраг нарматыўных дакументаў (адукацыйныя стандарты, тыпавыя навучальныя планы, палажэнне аб факультэтывах і інш.) прадугледжвае таксама на навучэнца 4 гадзіны факультэтываў і 3 гадзіны кансультацый на тыдзень.

На пытанні адказвала начальнік упраўлення навуковых устаноў і кадраў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Наталля ШМАКАВА

Юрыдычныя тонкасці (elegantia juris)

?

— Улічваючы час адпачынку, які набліжаецца, у Міністэрства культуры пачасціліся звароты як работнікаў школ мастацтваў, так і аддзелаў (упраўленняў) культуры аб працягласці водпуску педагагічным работнікам школ мастацтваў.

Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 24 студзеня 2008 г. № 100 “Аб прадастаўленні асноўнага водпуску працягласцю больш за 24 календарныя дні” ўстаноўлены пералік арганізацый і пасадаў педагагічных работнікаў, працягласць асноўнага водпуску якіх складае больш за 24 календарныя дні.

8 верасня 2008 г. у названую пастанову пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь № 1308 унесены змяненні і дапаўненні, у адпаведнасці з якімі педагагічныя работнікі дзіцячых школ мастацтваў усіх профіляў і тыпаў атрымалі права на водпуск працягласцю 56 календарных дзён.

У адпаведнасці з пунктам 2 Палажэння аб умовах пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры, зацверджанага пастановай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 8 снежня 2008 г. № 41, школы мастацтваў могуць быць двух тыпаў: шматпрофільныя і аднапрофільныя.

Да шматпрофільных школ мастацтваў адносяцца дзіцячая школа мастацтваў, у якой навучанне ажыццяўляецца па некалькіх разнастайных профілях.

Да аднапрофільных школ мастацтваў адносяцца дзіцячая музычная школа, дзіцячая мастацкая школа, дзіцячая харэаграфічная школа, дзіцячая тэатральная школа, дзіцячая школа рамёстваў і школы мастацтваў іншых профіляў.

Такім чынам, права на водпуск працягласцю 56 календарных дзён маюць педагагічныя работнікі музычных, мастацкіх, харэаграфічных, тэатральных школ, школ рамёстваў і іншых школ мастацтваў.

Паколькі нормы аб устанавленні педагагічным работнікам школ мастацтваў водпуску працягласцю 56 календарных дзён уступілі ў сілу з 1 студзеня 2009 г., працягласць водпуску ў дачыненні да 2008 — 2009 працоўнага года павінна вылічацца прапарцыянальна: за перыяд працоўнага года да 1 студзеня 2009 г. — зыходзячы з працягласці водпуску 24 календарныя дні, а за перыяд з 1 студзеня 2009 г. — зыходзячы з працягласці водпуску 56 календарных дзён.

Начальнік юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Алена БЕШТАРТ

kultura@tut.by

Якія асноўныя дакументы павінны быць распрацаваны ў ССНУ па пытаннях грамадзянскай абароны і аховы працы?

— Для арганізацый культуры неабходна распрацоўваць службовую дакументацыю, зыходзячы з нарматыўных прававых актаў па ахове працы, якія дзейнічаюць: Закон аб ахове працы, прыняты Палатай прадстаўнікоў 14.05.2008 і адобраны Саветам Рэспублікі 04.06.2008;

Працоўны кодэкс Рэспублікі Беларусь, прыняты Палатай прадстаўнікоў 08.06.1999 і адобраны Саветам Рэспублікі 30.06.1999;

Тыпавое палажэнне аб службе аховы працы арганізацыі, зацверджанае пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 24.05.2002 № 82;

Інструкцыя аб парадку падрыхтоўкі (навучання), перападрыхтоўкі, стажыроўкі, інструктажу, павышэння кваліфікацыі і праверкі ведаў працоўных па пытаннях аховы працы, зацверджаная пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 28.11.2008 № 175;

Палажэнне аб камісіях для праверкі ведаў па пытаннях аховы працы, зацверджанае пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 30.12.2008 № 210;

Інструкцыя аб парадку прыняцця лакальных прававых актаў па ахове працы для прафесій і асобных відаў работ (паслуг), зацверджаная пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 28.11.2008 № 176;

Палажэнне аб планаванні і распрацоўцы мерапрыемстваў па ахове працы, зацверджанае пастановай Міністэрства працы Рэспублікі Беларусь ад 23.10.2000 № 136;

Будынк і збудаванні. Патрабаванні да тэхнічнага стану і абслугоўвання будаўнічых канструкцый і інжынерных сістэм, ацэнкі іх прыгоднасці да эксплуатацыі. СНБ 1.04.01-04;

Інструкцыя па правядзенні пашпартызцы санітарна-тэхнічнага стану ўмоў і аховы працы, зацверджаная пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 04.02.2004 № 11;

Правілы тэхнікі бяспекі пры эксплуатацыі электраўстаноўкаў спажываюць; Тыпавая інструкцыя аб правядзенні кантролю за выкананнем заканадаўства аб ахове працы ў арганізацыі, зацверджаная пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 26.12.2003 № 159;

Інструкцыя аб парадку ажыццяўлення грамадскага кантролю за выкананнем заканадаўства аб ахове працы ўпаўнаважанымі асобамі па ахове працы работнікаў арганізацыі, зацверджаная пастано-

На жаль, Беларусь ужо не трапіла ў лік фіналістаў на "Еўрабачанні". Але "разбор палётаў" (ці, дакладней, "пралётаў") сёлета яўна зашкальваў у плане эмоцый і лексічных сродкаў. Публіка не адставала ад непасрэдных удзельнікаў гэтага тэма на інтэрнет-форумах супрацьлеглай аўтараў нярэдка была дыяметральна абмяркоўвалася і ў рэдакцыі "К". Безумоўна, гэтая тэма актыўна абмяркоўвалася і ў рэдакцыі "К". Прапануем фрагмент дыскусіі, якая адбылася паміж журналістамі, што ўжо не першы год пішуць на тэму "Еўрабачання": Надзеяй БУН-ЦЭВІЧ, Дар'яй АМЯЛЬКОВІЧ і Іллём СВІРЫНЫМ.

Востры вугал "круглага стала"

І.С.: Перш-наперш, варта нагадаць, што вынік удзелу ў любым конкурсе мае некалькі складнікаў, і далёка не ўсе яны залежаць ад самога выканаўцы і яго каманды. Магчыма, галасавыя даныя Ялфімава — гэты ці не галоўны яго козыр — былі б ацэнены куды лепш, каб адразу пасля Пятра на сцэну не выйшла оперная спявачка са Швецыі. Да таго ж, за нас не мог галасаваць ніхто з суседзяў. З іншага боку... Ролю лёсу і "аб'ектыўных" фактараў не трэба перабольшваць. І ў гэтым сэнсе я не магу не пагадзіцца з выказваннем намесніка старшыні Белтэлерадыёкампаніі Аляксандра Мартыненкі: галоўная прычына паражэння ў тым, што спявак не здолеў захапіць аўдыторыю сваёй харызмай. Менавіта на гэтай прычыне і варта засяродзіць увагу.

Н.Б.: Пётр Ялфімаў, між іншым, таксама спявак з "операўнай" падрыхтоўкай: ён скончыў нашу Акадэмію музыкі. Да яго вакалу прэтэнзій няма і быць не можа. Але калі ўзнікла гэтае параўнанне, дык у прадстаўніцы Швецыі сама песня была больш "утульнай", больш "мяккай і пухнатой". Уявіце сабе тэлегледачоў у вечаровы час: хочацца, каб цябе ці чымсьці моцна здзівілі, ці проста "прылашчылі", ці падарылі штосьці вельмі прыгожае, — скажам, "Снег" з Іспандыі, які, што вельмі важна, не мае аніякага дачынення да "кол-кай" Снежнай каралевы.

Д.А.: Пётр, без сумневу, спявак прафесійны, яго магутнаму вакалу могуць пазайздросціць многія беларускія, і не толькі, выканаўцы. Але ж "Еўрабачанне" сёння — гэта конкурс не толькі песень і вакальных здольнасцей, ды нават не толькі відовішчаў. Па вялікім рахунку, гэта конкурс ідэй: як сярэднестатыстычную, рытмічную, прыемную для слыху кампазіцыю паднесці глядачу так, каб ён расчуліўся? Спявак у гэтым салодкім "падмане" — усяго толькі складнік: да яго знешнасці і адоранасці далучаецца тое, што прынята разумець пад словам "нумар": гук, святло, спецэфекты, рэжысура... Згадайма тых самых "Лордзі": не было б жудасных "ма-сак" — не было б і перамогі. Тое ж самае тычыцца і нумара Дзімы Білана з яго спартыўна-кансерватыўнай "падтрымкай", ды і бліскучым спевам Марыі Шарыфавіч вельмі пасавалі даўганогія дзяўчаты. Усе сродкі пераканання публікі трэба задзейнічаць напоўніцу. Ці атрымалася гэта пад час выступлення Пятра? Не думаю.

І.С.: Але ж важна і тое, каб нумар "пасаваў" выканаўцу — як сцэнічны касцюм...

Д.А.: Мне падалося, што ў сваім белым касцюме Пятро выглядаў на сцэне вельмі акадэмічна. Што да нумара... Ён атачаў выканаўцу: менавіта атачаў, бо спявак быў нібы адасоблены ад усяго, што адбывалася на сцэне. Гледачу не было прапанавана нейкае незвычайнае арыгінальнае відовішча, свежы запамінальны "месэдж". Так, за выкананне сорамна не было, але якія адчуванні засталіся ў выніку? Усяго толькі —

чарговы нумар, адзін з васьмнадцатых...

І.С.: Пазіцыя Ялфімава мяне ад самага пачатку насцярожвала: маўляў, я — хлопец прыгожы і таленавіты, дасканаліцца мне асабліва няма куды, і таму калі я выйду

"Еўрабачанне": спаборніцтва вобразаў, а не рэальных людзей

і спяю ад шчырага сэрца — уся Еўропа будзе ля маіх ног. Лічу такую самаўпэненасць вельмі небяспечнай: яна перашкаджае крэатыўнай працы і цвярозай ацэнцы сваіх магчымасцей. Дый прастора для дасканалення заўсёды ёсць, асабліва ў выпадку з такім сур'ёзным спаборніцтвам. Кожны з нас памятае, як напружана рыхтаваліся да "Еўрабачання", скажам, Агурбаш або Калдун. Параўнайце выступленне апошняга пад час фіналу "Еўрафэсту" і на самім конкурсе — і вы адчуеце плён сур'ёзнай, карпатлівай працы: прыкметную эвалюцыю спазналі і імідж спевака, і пастаноўка нумара, і аранжыроўка самой песні. У выпадку з Ялфімавым мы гэтай працы не заўважылі.

Н.Б.: Для "Еўрабачання" Пётр падрыхтаваў гэты "рамансава-рокавы" тандэм, але, на мой погляд, вынік аказаўся не такім адметным, як многія іншыя яго песні. Гэта ўвогуле вельмі цяжка — напісаць штосьці самому сабе "на заказ": адно разуменне таго, што ў гэты павінен укласці "ўсяго сябе", усё "самае лепшае", прыводзіць у разгубленасць. І наадварот: калі пішаш "проста так", таму, што "проста захацелася", усё атрымліваецца больш натуральным. Не ведаю, як стваралася конкурсная песня, але... мяркую, што ў Ялфімава ёсць творы куды лепшыя. Вось толькі для "Еўрабачання" патрабуецца зусім новая кампазіцыя.

І.С.: Песня не кепская і не добрая. У Ялфімава атрымалася тое, што мы звычайна называем словам "стандарт", — як столь у два з паловай метры. Песня цалкам вытрымана ў стылістыцы поп-, або софт-металу, без аніякіх ад яе адхіленняў. Добра памятаю тыя часы, калі гэтая музыка была страшэнна папулярнай, — прызнаюся, і сам калісьці накрэмзаў на парце надпіс "Bon Jovi". Але тая парта ўжо, мабыць, даўно спісаная, бо мінула гадоў дваццаць. Да-

рэчы, тады ж у СССР з'явілася і спроба наладзіць экспарт такой музпрадукцыі на міжнародны рынак. Аднак фінал праекта "Gorky Park", як вядома, быў досыць сумны.

Разнастаіць гэты стандарт нейкімі запамінальнымі музычнымі дэталямі (як, напрыклад, фальклорныя цытаты, якія ўпрыгожылі баснійскі нумар, або партыя скрыпкі ў песні яшчэ аднаго нашага земляка — Аляксандра Рыбака) Пётр нават і не спрабаваў. Таму ў агульным масіве конкурсу песня папросту "патанула". Дарэчы, можам правесці своеасаблівы тэст: ці здолееце вы зараз згадаць хаця б адну фразу з яе? Я — не!

Н.Б.: Я згадаць магу, але пагаджуся, што агульнай масе тэлегледачоў песня не запомнілася. Ну, хіба незразумелым "прывідам", які адцягваў увагу ўласна ад спеваў.

І.С.: З "прывіду" сёння не кпіць толькі абыякавы. Вядома, не без падстаў, але... Тут вось што варта адзначыць. Сёлетні наш удзел у конкурсе адметны і яшчэ па адной прычыне: упершыню беларуская прадзюсерская каманда ўзялася за справу ўсур'ёз і машабна, занягажываўшы замежнага карыфея. І вельмі сумна, што артыст лічыць яго паслугі дарэмнай тратай грошай.

Н.Б.: Ацэньваць нумар у яго першапачатковай, рэжысёрскай версіі бадай немагчыма: па той прастай прычыне, што ён такі і не быў увасоблены. Тое, што Януш Юзэфавіч зрабіў (дарэчы, з беларускай моладдзю, у некаторых выпадках — зусім яшчэ "зялёнай") у мюзікле "Прарок" — уражвае. Тое, што я ўбачыла ў аўторак на тэлеэкране — не. Рэжысёр сказаў, што яму, маўляў, перашкодзілі. Але гледача па той бок экрана павінен цікавіць не гэтыя "разборкі", а сам вынік. Гэтым разам, на жаль, ніякаваты.

І.С.: Як вядома, канфлікт выліўся нават у юрыдычнае рэчышча, чаго ў нас таксама раней не здаралася. Ялфімаву

нагадалі пра яго абавязкі, прапісаных ў кантракце. Але... "насільно мил не будеш". Вынік кампрамісу вядомы: "іншароднае цела" на сцэне, няўцяманая дзея, пазбаўленая ўсялякай дынамікі. Не думаю, што ўмяшальніцтва Януша Юзэфавіча сапсавала выступленне Ялфімава (той увогуле меў намер выйсці на сцэну толькі ў суправаджэнні бэк-вакалістаў), але ж і дапамагчы яно таксама не дапамагло.

Н.Б.: Давайце глядзець на рэчы рэальна: адправіць ад нашай краіны на "Еўрабачанне" штосьці папраўдзе эпатжнае — ніколі не ўзнімецца рука. Бо мы ставімся да сваіх "дэлегатаў" як да "твару краіны". Адпаведна, той "твар" не можа быць такім, як у "Лордзі" (хаця, прызнацца, тая іх перамога на "Еўрабачанні" абурыла мяне).

І.С.: Тое, што робяць гэтыя "монстры" — усяго толькі адзін з сегментаў сучаснай індустрыі забаў, такі самы, як

боры ўдзельніка належыць не прафесіяналам, а гледачам, я паставіўся з пэўным скепсісам. Адна справа — нацыянальны рэйтынг, і зусім іншая — патэнцыял артыста на міжнароднай сцэне. Яны могуць не супадаць.

Д.А.: Сумна, што мы наступаем на гэтыя "граблі" з года ў год. Хапаем за вядомае ў краіне імя (пажадана, каб яго ведалі і ў Расіі), і зусім не задумваемся над тым, ці здольны гэты артыст упісацца ў самую канву "Еўрабачання", стварыць яскравы вобраз, які за тры хвіліны захапіў бы мільёны гледачоў.

І.С.: Не ўпершыню чую думку, што Ялфімаў быў трохі не ў сваім амплуа: "Еўрабачанне" — гэта, так бы мовіць, не ягоны фармат...

Д.А.: "Еўрабачанне" — гэта спаборніцтва вобразаў, а не рэальных людзей. Мы ведаем, што Пётр Ялфімаў — прафесійны спявак з шыкоўным вакалам, але... што з таго? Ці ўдалося яму ў

гэтым запэўніць Еўропу? Мне падаецца, што не.

Н.Б.: Разумею, што на мяне зараз абрынуцца абвінавачванні ў традыцыйналізме, але калі б Пётр нават проста выйшаў з рамансам пад раяль — уражанне было б большым. "Карцінка" — рэч добрая, але часам музыка папраўдзе бывае самадастатковай. Праўда, мусіць, не на "Еўрабачанні"...

І.С.: Зрэшты, і тут здараюцца выключэнні з правілаў...

Н.Б.: Безумоўна. Галоўнае — заставацца самім сабой. Гэта якраз тое, чаго на "Еўрабачанні" мы пакуль так і не прадэманстравалі. Калі зыходзіць з кожнай гістарычнага развіцця, дык кожная нацыянальная культура, заваёўваючы (ці проста шукаючы) сваю адметную нішу на ўжо, здавалася б, "падзеленай" карце свету (хаця ў культуры, у адрозненне ад географіі, месца хопіць абсалютна ўсім), спачатку "даганяе" сваіх суседзяў, потым становіцца "нароўні", нарэшце, прапановае штосьці такое, што робіцца яе "візітоўкай". Нашай "візітоўкай" на Захадзе пакуль застаецца балетная класіка і неакласіка, акадэмічнае музычнае мастацтва. Але, параўнайце, колькі дзесяцігоддзяў пайшло на тое, каб выпрацаваць свае выканальніцкія школы ў гэтых галінах, і колькі ў нас развіваецца эстрада "з аглядак" на Захад — папраўдзе, у нас усё яшчэ наперадзе. І ставіцца да кожнай новай спробы як да нацыянальнай трагедыі не патрэбна.

І.С.: Абсалютна згодны. Але было б выдатна, каб сёлетняя няўдача дазволіла засвоіць пэўныя ўрокі. Каб не наступаць на тыя самыя граблі яшчэ і яшчэ.

Н.Б.: Давайце вывучаць гісторыю мастацтваў! Не толькі факты — саму логіку гістарычных працэсаў. Тады, мабыць, і з'явіцца менавіта наша формула спалучэння "Я і сусвет".

Рэвізія жанраў, але — не гісторыі

Аляксандр Яфрэмаў: у кантэксце дакладнасці ад “Снайпера” да “Замаху”

Лічыцца: святочныя дні, асабліва ў добрае надвор’е, — правальны час для тэлевізійных прэм’ер. Але 9 мая шмат хто з гледачоў вырашыў застацца вечарам ля тэлевізара. І не памыліўся: новая стужка “Снайпер”, знятая сумесна “Беларусьфільмам”, Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніяй і расійскай кампаніяй “АРТ-сінема груп”, упрыгожыла святочны вечар. Цікавая карціна з дэтэктыўнай інтрыгай і шматлікімі батальнымі сценамі расказвае толькі пра некалькі старонак Вялікай Айчыннай вайны. Але змясцілася на іх вельмі шмат: і вайна, і каханне, і супрацьстаянне характараў. Стужку зняў наш вядомы рэжысёр, акцёр і тэлеведучы, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЯФРЭМАЎ. Адрозненне прэм’еры рэжысёра сустрэў нашага карэспандэнта ў сваім працоўным кабінце, дзе на сценах... размешчаны фотапробы ўжо да наступнай ягонай працы.

скага, каб менавіта яны танчылі з персанажам Валерыі Арланавай. Але здымалі тых акцёраў, запрасіў якіх “дазволіў” бюджэт. Усходняя Прусія са “Снайпера”, безумоўна, выглядала б інакш, калі б здымалі ў Польшчы ці Германіі на фоне тамтэйшых замкаў і вуліц. Але магу сказаць з упэўненасцю: мы выкарысталі па максімуме ўсе магчымасці, якія нам дала студыя.

Што да батальных сценаў, то імі я задаволены больш за астатнія. Ба і ў Сталінградзе былі менавіта такімі, вулічнымі: сярод разбураных будынкаў змагаліся невялікія групы салдат, вялі свае смяротныя дуэлі снайперы. Танкаў на вуліцах разбуранага горада не было і быць не магло. Калі б мы ўвялі іх, гэта было б няпраўдай.

Іншая справа, што нічога нельга было зрабіць з шыфернымі дахамі ў кадры, з сучаснай кладкай сценаў. І мне падаецца, у нашых батальных сценах ёсць патрэбная дакладнасць, якая можа перадаць усю спецыфіку цяжкай баявой працы снайпераў. Воджкі на фільм, дарэчы, гэта пацвярджаюць: гледачы ўразіліся.

— **Мяркую, калі вы рыхтаваліся да здымак, то праводзілі кансультацыі з адпаведнымі спецыялістамі?**

— А я ж! Нашых акцёраў вучылі працаваць з вінтоўкамі сапраўдныя спецыялісты-снайперы з Міністэрства абароны. Мы ж зрабілі ўсё, каб касцюмы, маскіроўка, паводзіны людзей выглядалі натуральна. Можна сказаць, нашы артысты прайшлі сапраўдную баявую падрыхтоўку. І ім гэта вельмі спадабалася! Асабліва — Дзмітрыю Пяўцову.

Дробязей у кіно не бывае: гэтае мастацтва патрабуе дакладнасці. Інакш глядач нам не паверыць.

Жанры вырашаюць усё

— Сюжэтна наша стужка падзелена на дзве часткі. Першая гістарычна заснавана на вядомай дуэлі славутага савецкага снайпера Васілія Зайцава з нямецкім снайперам-асам. Другая мае ў сваёй аснове звесткі пра нямецкую сакрэтную праграму, звязаную са знакамітай ракетай “Фау-2”.

— **Некалькі гадоў таму фільм “Сталінград” пра Васілія Зайцава ўжо зняў вядомы французскі рэжысёр Жан-Жак Ано. Як вы ставіцеся да ягонай трактоўкі ўсім вядомых падзей на савецка-нямецкім фронце?**

— Безумоўна, я глядзеў стужку Ано і магу сказаць, што бурнага захаплення яна ў мяне не выклікае. Найперш, у сувязі з, так бы мовіць, заходнім позіркам на падзеі Другой сусветнай. З нашага ж пункта гледжання, у ім шмат недакладнасцей, нават няпраўды. Але гэтая карціна зроблена прафесійна, там ёсць галоўнае — гісторыя. Як да жанравага кіно да “Сталінграда” прэтэнзій быць не павінна.

— **Дарэчы, крыху пра жанры. “Снайпер” мае надзвычай разнастайную жанравую палітру: у ім ёсць рысы і баевіка, і меладрамы, і трылера, і дэтэктыва... Але, усё ж такі, які жанр быў “галоўным” на пляцоўцы? Якія ўказанні акцёрам, устаноўку на якія эмоцыі давалі?**

— У “Снайперы” сапраўды шмат ад названых жанраў. Мне не хацелася звесці здымкі толькі да ваеннага баевіка — я хацеў надаць фільму нейкі драматычны характар, стварыць адчуванне сапраўднага псіхалагічнага поля. Я вырашыў не пазбаўляць акцёраў дадатковых эмоцый, дадатковай магчымасці праявіць сябе, не прымушаць іх толькі страляць і бегачы.

У ваенным кіно цяпер адбываецца рэвізія жанраў. І гэта натуральна, бо расце новае пакаленне, з якім трэба размаўляць на яго мове. Аднойчы я глядзеў перадачу нейкага расійскага тэлеканала, дзе карэспандэнт пытаўся ў абітурыентаў адной вышэйшай вучэбнай установы, што за свята такое — 9 мая. І амаль палова не знайшла правільнага адказу. У краіне, якая перамагла фашызм, гэта нонсенс! Безумоўна, у Беларусі такая сітуацыя немагчымая. Але з моладдзю трэба працаваць, у тым ліку паказваючы ім цікавыя сучасныя стужкі пра вайну.

Хто галоўны ў кіно?

— **Маскоўскі акцёр Дзмітрый Пяўцоў у “Снайперы” з’яўляецца на экране ў нязвыклым для сябе вобразе — чалавека сталых гадоў, які вельмі адрозніваецца ад яго папярэдняга амплуа “супермена”. Такім Пяўцова яшчэ ніхто не бачыў.**

— Магу сказаць, што нават сам Пяўцоў самага сябе такім ніколі не бачыў. Перад тым як пачаць агучванне, ён папрасіў паказаць зманціраваны матэрыял. І быў вельмі ўражаны. Я не магу сказаць за акцёра, што з нашай карціны ў яго пачаўся новы творчы этап. На мой погляд, Пяўцоў быў заўсёды падрыхтаваны да працы, у якой запатрабаваны яго розум, яго чалавечая глыбіня. Можна, менавіта “Снайпер” дазволіў акцёру зрабіць больш, чым у іншых фільмах, дзе Дзмітрый да гэтага здымаўся. Мяркую, гэта не новы этап, а — заканамерны працяг вельмі таленавітага артыста Пяўцова.

— **Сучаснае кіно часта называюць прадзюсерскім, маючы на ўвазе, што цяпер на пляцоўцы галоўная фігура — прадзюсер, а не рэжысёр, як раней. Бывае, што слова прадзюсера становіцца вырашальным і ў творчых пытаннях, напрыклад, выбары акцёраў...**

— Нават пры ўсім тым, што прадзюсерскае кіно актуальнае, меркаванні рэжысёра і апэратара ўсё роўна маюць вядучую ролю. Я з вялікім задавальненнем працаваў і з Дзмітрыем Пяўцовым, і з Марыяй Міронавай, і з іншымі акцёрамі, сярод якіх — міжнародныя зоркі. І апошнія слова, паверце, усё роўна заставалася за намі — творчай групай.

— **Вядома, што паралельна з тэлевізійнай версіяй рыхтаваўся кінаварыянт...**

— Так. Кінаварыянт “Снайпера” карацейшы за тэлевізійны на гадзіну — адна гадзіна сорок хвілін. Але гэта яшчэ і трохі іншая гісторыя, па-іншаму зманціраваная і, на мой погляд, у нечым нават лепшая за “вялікую” версію. Прэм’ера кінаварыянта ў Мінску запланавана на 29 мая. А што да тэлевізійнай версіі, то неўзабаве, спадзяюся, яе пабачаць і расіяне. Дарэчы, я не падзяляю гледача на беларускага і расійскага, для мяне ён — адзін. Але мяркую, фільм убачаць не толькі ў нашых краінах. У здымках прымалі ўдзел выдатны літоўскі акцёр Уладас Багдонас, паляк Павел Дэлонг, немец Пауль Узбек, таму межы паказу “Снайпера”, думаю, будуць шырэішыя.

— **Бачу па фотапрабах: вы ўжо гатовы да наступнай працы.**

— Наступны — таксама тэлевізійны фільм, толькі ўжо на восем серый. Ягоная назва — “Замах”. Ён апаўвае пра спробу забіць генерала Чарняхоўскага. Як і ў “Снайперы”, у новай стужцы — шмат гістарычнай праўды. Але ў сюжэт будуць уведзены і лірычныя матывы, і дэтэктыў, і драма... Спадзяюся, 15 чэрвеня мы ўжо пачнём здымкі.

Антон СІДАРЭНКА
Фота Алы ТКАЧЭНКА

Кадры, кнігі, лёсы, вайна

У інфармацыйна-выставачным цэнтры Цэнтральнай навуковай бібліятэкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі прайшла літаратурна-музычная праграма “Жывая гісторыя вайны”. Яе аснова — рэальныя лёсы людзей, якія прайшлі вайну, лісты ваенных гадоў, кадры дакументальнай кінахронікі, фрагменты мастацкіх фільмаў пра вайну.

Ганаровымі гасцямі і ўдзельнікамі святочнай праграмы сталі ветэраны вайны, жанчыны пакалення пераможцаў, якія ў свой час працавалі ў бібліятэцы, а ў 1940-я гады прайшлі ваеннымі дарогамі, удзельнічаючы ў партызанскім руху. Сярод іх — Ванда Філіпскіх, Ніна Максімава, Валянціна Білевіч.

Апрача святочнай імпрэзы, цягам месяца ў бібліятэцы праходзіць юбілейная выстаўка “Навечна ў памяці народнай”, дзе прадстаўлены разнастайныя дакументальныя матэрыялы з фондаў аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў. Гэта, у прыватнасці, цікавыя дакументы з асабістых архіваў пісьменнікаў, навукоўцаў: рукапісы паэтычных і празаічных твораў ваенных гадоў, дакументы, якія сведчаць пра лютасць фашыстаў на акупіраваных тэрыторыях, унікальныя выяўленчыя матэрыялы, у тым ліку карты, фатаграфіі. Таксама ў экспазіцыі прадстаўлены цэнтральныя перыядычныя выданні тых гадоў: газеты “Савецкая Беларусь”, “Звязда”, “Чырвоная змена”, фантавы, падпольны і партызанскі друк, а таксама часопісы, баявыя лісткі, плакаты і лістоўкі.

У форме трыенале

З 13 мая ў Рэспубліканскай галерэі “Палац мастацтва” экспануецца мастацкая выстаўка “Мастак і Кніга”.

Выстаўка ілюстрацый з’яўляецца наступнай з шэрагу экспазіцый, што прадстаўляюць лепшыя ўзоры беларускага мастацтва кнігі. Але яшчэ да 1987 года ў Мінску прайшлі тры вялікія выстаўкі кніжнай графікі.

Конкурс “Мастак і Кніга” быў заснаваны Беларускай саюзам мастакоў як галоўная пляцоўка для паказу твораў у галіне кніжнай графікі. Цягам некалькіх гадоў конкурс праходзіў у складзе Мінскага кніжнага кірмашу. Тады спаборніцтва праводзілася штогод, але з вопыту правядзення падобных выставачных конкурсаў у свеце вядома: для падтрымання якасці і належнай колькасці ўдзельнікаў форма біенале ці трыенале больш рацыянальная. У выніку “Мастак і Кніга” не праводзілася цягам апошніх 2 гадоў.

БСМ сёлета спрабуе аднавіць сваю традыцыю. Да ўдзелу ў выстаўцы былі запрошаны ўсе ахвотныя сябры Саюза, студэнты і мастакі, якія спрычыніліся за апошнія пяць гадоў да аўтарскага мастацкага афармлення кнігі, часопісаў ці іншых літаратурных тэкставых носбітаў.

Павел ТАТАРНИКАЎ, мастак

І Пікаса, і Лежэ

У магілёўскім музеі В.К. Бялыніцкага-Бірулі працуюць выстаўкі “Кераміка Пабла Пікаса” і графікі Надзеі Хадасевіч-Лежэ і яе мужа Фернана Лежэ з калекцыі Нацыянальнага мастацкага музея нашай краіны.

Цудоўная тыражная кераміка П.Пікаса — блюда, талеркі, вазы, збаны — з’яўляецца арыгінальным аўтарскім адбіткам, які быў створаны пры ўдзеле ці назіранні асіста Пікаса.

Усе гэтыя творы, а таксама графіка былі ў 1967 годзе перададзены ў падарунак музею ўраджэнкай Беларусі, вядомай французскай мастачкай Надзеяй Хадасевіч-Лежэ (1904 — 1983 гг.).

Ул. інф.

Ваенная тэма — вечная

— Аляксандр Васільевіч, вы вядомы, найперш, як тонкі лірык, аўтар камедыяных меладрам, дзеянне якіх адбываецца ў наш час. І раптам ваенная тэма. Ды ўвогуле: ці толькі ў сувязі з надыходзячым 65-годдзем вызвалення Беларусі і юбілеем Вялікай Перамогі кіно пра вайну запатрабавана гледачом?

— Так, вопыт здымак ваеннага фільма ў мяне першы. Буду шчыры: хацелася зняць не столькі ваеннае кіно, колькі добрае, якаснае відовішча, — што для мяне галоўнае як для рэжысёра. З іншага боку, тэма Вялікай Айчыннай — магістральная для нашага кінамастацтва. А для майго пакалення яна ўсё яшчэ, так бы мовіць, дыхае крывёй. Мой бацька, 1924-га года нараджэння, дзякуй Богу, яшчэ жывы, у сорок першым дадаў да свайго ўзросту год і пайшоў ваяваць. Змагаўся ў арміі Ракасоўскага, вызваляў Беларусь, прымаў удзел у цяжкіх бітвах, некалькі разоў гарэў у танку, быў паранены... Колькі ў яго баявых узнагарод!

Зразумела, да вайны я не магу ставіцца абьякыва. І “Снайпера” зняў у гонар усяго пакалення майго бацькі. Спадзяюся, я выказаў у карціне сваё захапленне людзьмі, якія прайшлі ўсю вайну.

Чуў шмат гучных заўз і з боку рэжысёраў аб тым, што іх карціны — “апошнія пра вайну”, што яны “закрываюць” гэтую тэму. Але для нас, тых, хто жыве на шматпакутнай зямлі Беларусі, яна ніколі не будзе завершана. Іншая справа, што будзе ўвабляцца ў розных жанрах: не толькі драмы ці меладрамы, але і адносна новых для нас варыяцый — прыгод, экшна, нават фантазі. Хоць спробы здымаць жанравае кіно пра вайну былі і раней. Самае галоўнае для мяне пры здымках пра вайну — не забываць, хто яе выйграў, не сказіць гістарычную праўду. Усё ж такі не Захад, як часцей за ўсё паказваюць у галівудскай прадукцыі, а наша краіна, нашы бацькі, савецкі народ перамаглі нацызм. І гэтая ісціна павінна заўсёды заставацца бясспрэчнай для айчынных кінематаграфістаў.

Калі я прачытаў сцэнарый Глеба Шпрыгава, мне захацелася паспрабаваць сябе ў ваеннай тэме: больш шчыльна і сур’ёзна распрацаваць характары персанажаў, аднавіць на экране спецыфічнае асяроддзе, атмасферу ваеннага ліхалецця. Такая праца мне заўсёды цікавая.

— **Ведаю, рэжысёры пасля прэм’еры заўсёды лічаць, што маглі б зрабіць стужку лепшай, каб бюджэт быў трохі большы... Зразумела, грошай ніколі не хапае, але шмат каго здзівілі сцэны маленькага гарадка ва Усходняй Прусіі, знятыя ў Мірскім замку... Пэўна, і батальныя сцэны можна было зрабіць больш відовішчымі?..**

— Калі мы здымалі “Павадыра”, сцэну сну галоўнай гераіні таксама можна было зрабіць куды цікавейшай: запрасіць на здымкі Тома Круза або Алега Янкоў-

В.Цвірка. "Нацюрморт з хурмой".

Бываюць такія чалавечыя характары, якія не падуладныя часу, а мастацкая спадчына з гадамі толькі выяўляе ў іх тое, што было галоўным, істотным ужо ў юнацтве. Жыццялюбства, светлае, узнёслае ўспрыняцце навакольнага свету — з'яўляліся неад'емнай і галоўнай якасцю характару выдатнага беларускага жывапісца Віталія Цвіркі, мастака нястомнай працавітасці. Гэтую думку цалкам пацвярджае манаграфічная выстаўка твораў Віталія Канстанцінавіча з фондаў БСМ і прыватных калекцый. Яна працуе ў мінскім Палацы мастацтва.

Крок у прастору Віталія Цвіркі

Мы ўваходзім у гэтую рэчаіснасць, мінуючы складаныя, мудрагелістыя гіпербалы і асацыяцыі, уваходзім — і спыняемся, зачараваныя. Таму што нас сустракае сапраўдны Мастак, уся праца якога была падпарадкавана сцвярдзенню актыўнага аптымістычнага пачатку ў навакольным свеце, сцвярдзенню чалавека — ахоўніка свету. Ці не таму ўсе творы выстаўкі робяць уражанне адкрытай душы іх стваральніка? Ці не таму мастака больш за 60 гадоў так неадольна прыцягвала родная Беларусь, якая увайшла ў ягоны жывапіс сімвалам вялікай чалавечай любві і прыгажосці? Віталь Канстанцінавіч ведаў сабе цану, ведаў, што ён таленавіты і не хаваў гэтага. Памятаю яго жартаўлівую фразу: "...Я магу швабрай так мазануць па палатне, а потым пэндзлікам першага нумара так паставіць пару кропак, што... будзьце ласкавы, карціна гатова!"

...Увосень 1982 года мы з Леанідам Шчамялёвым наведалі хворага Цвірку ў лечкамісіі. Ён выйшаў у дворык у бальнічнай вопратцы і тапачках, прысеў з намі на лаўку і накінуў на сябе цёмна-зялёны, у буйную клетку, плед. Завязалася нязмушаная размова, потым Леанід Дзмітрыевіч хутка выняў з сумкі альбом, адышоў убок і імгненна зрабіў накід маэстра. Той, спакойна закінуўшы нагу на нагу, перапыніў размову і як прафесійны натуршчык з задавальненнем пазіраваў. У Цвіркі быў цудоўны настрой: яго выпісвалі. З той сустрэчы запомніў адну цвіркаву фразу: "Найбольш каштоўнае тое мастацтва, якое праўдзівейшае за рэчаіснасць..."

Праз нейкі час па тым накідзе Шчамялёў стварыў жывапісны партрэт свайго любімага настаўніка — на мой погляд,

Якога колеру каралі вясны?

Творчасць жывапісца і педагога Пятра Паршына, юбілейная выстаўка якога працавала ў Палацы мастацтва, нека незаслужана абыходзіла ўвагай мастацкая крытыка. Можна, таму, што гэты духоўна чысты, сумленны, незаангажыраваны мастак ніколі не імкнуўся да штучнага пафасу.

П.Паршын. "Maўклівая размова з вечнасцю".

На яго палотнах не сустрэнеш цыямныя, цяжкія, драматычныя сцэны — і таму ёсць сваё тлумачэнне: дзяцінства будучага мастака прайшло пад знакам ліхалецця Вялікай Айчыннай вайны і цяжкасцей пасляваеннага адраджэння. А мастацтва, на думку Пятра Канстанцінавіча, павінна перш за ўсё выходзіць у чалавеку пачуццё прыгожага, быць бескарыслівым, высокім ідэалам учынкаў творцы, служыць дабру і справядлівасці, адвечнай гармоніі свету.

Мастак з поспехам працуе ў розных жывапісных жанрах, аднак апошнім часам галоўную ўвагу яго плённых творчых пошукаў займаюць кампазіцыйны партрэт сучаснікаў (больш дакладна — сучасніц-прыгажунь) і, асабліва, лірычны пейзаж.

Хвалююць, зачароўваюць, надоўга запамінаюцца такія мажорна-музычныя, аптымістычныя і сонечныя яго карціны, як "Духмянае лета", "Ружовы дзень", "Залаты кастрычнік", "Блакітныя каралі вясны". А эпічная "Maўклівая размова з вечнасцю" ("На возеры Нарач") — сапраўдны шэдэўр мастака: арыгінальны, філасофскі, у нечым "рэрыхайскі" погляд на рэчы ў сучасным беларускім пейзажным мастацтве!

Падрэсплю, што з 1990-х гадоў творы П.Паршына годна прадстаўлялі Беларусь за мяжой на разнапланавых групавых мастацкіх выстаўках ад Саюза мастакоў: у Францыі, Германіі, Швецыі, Польшчы, Літве. Паспехам яны карыстаюцца і цяпер сярод аматараў і прафесіяналаў на Радзіме...

Аляксандр РУНЕЦ

Чуў сэрца Беларусі

В.Цвірка. "Над прыпяццю. Рабіны".

Калі гавораць пра Цвірку, то звычайна, перш за ўсё, прыгадваюць яго пейзажы і акварэлі. І гэта сапраўды так: менавіта яны прынеслі мастаку заслужаную славу не толькі на Беларусі. Але, калі, адкінуўшы звыклыя ўяўленні, грунтоўна "параўнаць ды паглядзець" лепшыя фігуратывы кампазіцыі (здадаем "Нескаронь" або "Паўстанне рыбакоў на возеры Нарач"), нацюрморты і партрэты, то стане зразумела, што ён — вельмі своеасаблівы майстар і ў гэтых складаных жанрах.

Свет прадстаўлены ў сённяшняй экспазіцыі цвіркаўскіх пейзажаў, на першы погляд, — просты: "уваходзячы" ў яго, глядач не "спатыкаецца" аб мудрагелістую назву. У ёй мастак звычайна толькі паведмляе: паказана тое ці іншае, у пэўную пару года ці дня. Магчыма, гэтая праявінасць назваў — прыхаваная форма палемікі. Бо надта часта можна сустрэць на нашых выстаўках пейзажы, якія названы з прэтэнзіяй на грандыёзныя абагульненні і нейкую "філасофію", а ўяўляюць з сябе ўсяго толькі сумныя эцюды вялікіх памераў.

Цвірка заўсёды лічыў, што паззія, вобраз павінны быць у самой карціне, а калі там іх няма, то нават самыя прыгожыя назвы не схаваюць жыццёвай пустаты твора. Менавіта гэтаму ён вучыў сваіх вучняў у тэатральна-мастацкім інстытуце: Л.Шчамялёва, В.Грамыку, Б.Арачэева, М.Залознага, Б.Няпомняшчага, Ф.Бараноўскага, І.Рэя, Д.Алейніка, М.Казакевіча, Г.Паплаўскага...

Чым больш ходзіш на выстаўцы, чым больш углядаешся ў палотны маэстра, тым ясней, выразней гучыць музыка і моц цвіркаўскіх вобразаў. Спачатку глядач настройваецца на спакойна-сузіральны лад: шырокі свет беларускай прыроды падаецца як бы замкнёным у сабе, не заўсёды напоўненым чалавечымі пачуццямі. Але паступова такое ўражанне знікае, саступаючы месца ўсё больш ясна акрэсленым сувязям паміж прыродай і рухам чалавечых думак, перажыванняў, настройаў. Рэчаіснасць у работах Цвіркі ўбачана ў яе рэальнасці, у яснай гармоніі прапорцый і суадносін, у радасці быцця.

адзін з лепшых у серыі шчамялёўскіх партрэтных вобразаў дзеячаў беларускай культуры. І так атрымалася, што работа была гатова якраз у сярэдзіне лютага 1983 года, да 70-годдзя Цвіркі! Віталь Канстанцінавіч быў вельмі задаволены гэтым партрэтам...

Пасля гэтага дня маэстра пра жыў яшчэ крыху больш за 10 гадоў. Пайшоў з жыцця ён 11 чэрвеня 1993 года.

Сённяшняя выстаўка — не толькі знак светлай памяці аб вялікім жывапісцы зямлі беларускай. Яна накіравана і да творчай моладзі, якая ўступае ў самастойнае жыццё, ды, на жаль, не заўсёды ведае выдатных папярэднікаў...

Яшчэ хачу чытачам "К" нагадаць, што газета "Культура" ў свой час першай звярнулася да ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Беларускага саюза мастакоў з прапановай арганізаваць на радзіме В.К. Цвіркі (ён нарадзіўся ў вёсцы Радзеева, на Гомельшчыне) Міжнародны пленэр імя мастака.

Такая прапанова была прынята, і першы пленэр славытага пейзажыста быў праведзены ў хуткім часе ў Буда-Кашалёўскім раёне.

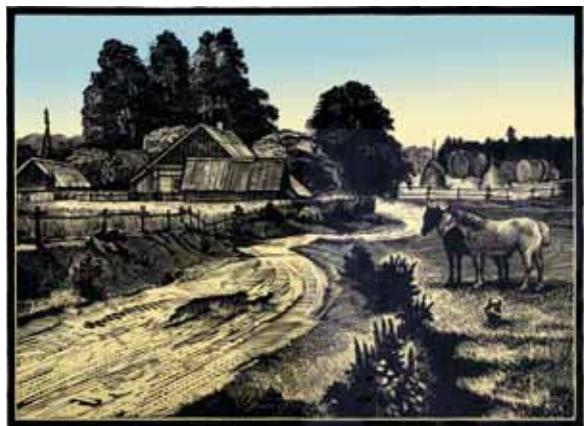
І як запавет патомкам да сённяшняга часу чую словы Віталія Канстанцінавіча: "Не разумю жывапісцаў, якія пазбаўляюць сябе галоўнай радасці творчасці — працаваць у полі, у лесе, на рацэ. Амаль усе свае палотны я намалюваў на адкрытым паветры, таму што сам-насам з прыродай я чуў яе сэрца".

Мабыць, дзякуючы менавіта гэтаму "слыху" Віталь Цвірка прыйшоў да найбольшай якасці форм, стварыў асаблівы, непаўторны нацыянальны вобраз беларускай зямлі, які не мае аналагаў у гісторыі нашага жывапісу, умацаваў думку, што працытанне навакольнага свету таксама бязмежнае, як бязмежныя чалавечыя пачуцці і любоў да Бацькаўшчыны...

Барыс КРЭПАК

У Палацы мастацтва адбылася персанальная выстаўка твораў вядомага мастака-графіка Генадзя Грака, прысвечаная ягонаму 70-годдзю.

Мэтр... экспромту

Г.Грак. "Пейзаж з конямі".

Адзін з першых выпускнікоў Мінскага мастацкага вучылішча, а затым і аддзялення графікі Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута, Генадзь Сцяпанавіч належыць да той славаўтай кагорты прафесійных творцаў, якія распачалі сваю дзейнасць на рубяжы 60-х — 70-х гадоў XX стагоддзя, у час агульных грамадска-палітычных пераўтварэнняў. Сучасная беларуская мастацкая школа (у розных адгалінаваннях), фактычна пачала фарміравацца ўжо ў тыя гады. Характэрная з'ява: амаль усе дыпламаваныя тагачасныя графікі актыўна супрацоўнічалі з кніжнымі выдавецтвамі.

Першымі самастойнымі творамі маладога мастака сталі серыі ілюстрацый да кніг У.Караткевіча "Хрыстос прызямліўся ў Гародні" і "Партызанская рэспубліка" П.Калініна. А потым вядомасць мастаку прынеслі станковыя эстампы з цыклаў "Беларусь партызанская", "Мой горад Мінск", "Край Лагойскі", "Вясковыя дворыкі", "Па гарадах Беларусі", дзе кожная кампазіцыя — непаўторная па вырашэнні, своеасаблівы мастацкі жыццяпіс часу.

З вялікай павагай да мудрай, вытанчанай паэтычнай скарбніцы М.Багдановіча, вельмі пранікнёна і пяшчотна мастак працуе над, бадай, лепшымі з сваіх ілюстрацый — кнігай вершаў славытага айчыннага паэта-класіка пад назвай "Мае песні".

У экспазіцыі была паказана таксама "экспромтная", так званая малая графіка, дзе ў невялікіх па памерах выявах мастак здолеў сканцэнтравана і абагулена перадаць шматлікія, бліскучыя, віртуозна выкананыя эксплібрысы, якія занялі амаль палову выставачнай залы. На сённяшні дзень Г.Грак — мэтр кніжнага знака. Яго эксплібрысы з "Пушкініяны" і па матывах "Слова пра паход Ігаравы" пачэсна ўпрыгожваюць расійскі Музей эксплібрыса ў Маскве!

Галоўнае, што праз усю творчасць майстар пранёс гарачую любоў да роднай зямлі, мілагучнага роднага мастацкага слова. Яго аднолькава цікавыя гераічнае мінулае і складаныя калізіі сучаснасці, у якіх ён мусіць адшукаць, вынайсці нейкі асноватворны стрыхань, духоўна-эстэтычную раўнавагу, своеасаблівы жыватворны "код" быцця.

А.Р.

Балетная труппа Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі вярнулася з гастролей па Егіпце і Сірыі. 16 дзён, 11 спектакляў, у Егіпце — 6 паказаў "Спартак", у Сірыі — 5 "Рамэа і Джульета". "За дужкамі" гэтай немудрагелістай статыстыкі — значны фінансавы прыбытак, што ідзе ў бюджэт нашай дзяржавы. Але чым вымераць прэстыж айчыннага тэатра і ўсёй Беларусі, які напрацоўваецца бліскучымі выступленнямі нашых артыстаў у далёкім замежжы?

Не выпадкова і наша размова з удзельнікамі паездкі тычылася не толькі ўражанняў ад мінулага — недалёкага і больш далёкага, улічваючы, што цяперашні візіт Беларускага балета ў гэтыя краіны быў ужо не першым. Гутарка, што адбылася ў кабінце галоўнага балетмайстра тэатра, народнага артыста Беларусі Юрыя ТРАЯНА, пачалася з паралелей паміж мінулым і будучым.

— Паездка была камерцыйнай, — распавёў Юрыя Траян, — але яна замацавала і сярэбрыста паміж краінамі, і многія асабістыя стасункі, што ў сферы культуры мае вельмі вялікае значэнне. У Егіпет у свой час наш калектыў упершыню выехаў на Дні культуры Беларусі. Пасля яны запрашалі нас яшчэ і яшчэ.

— **А ў Сірыі, калі не памыляюся, асабіста вы пабывалі куды раней — яшчэ калі самі былі салістам тэатра. Вы ўвасаблялі Спартак, народнага артыста Беларусі Людміла Бржазоўская — Фрыгію, а ўсё адбывалася на адкрытым паветры, на фоне старадаўніх руін, дзе калісьці праходзілі сапраўдныя баі гладыятараў.**

— Так, — усміхнуўся Юрыя Антанавіч, — мы выступалі ў старадаўнім амфітэатры. Але паказвалі тады толькі першы акт балета. Сёлета апынуліся там на экскурсіі. А наступнай вясной, калі ўсё складзецца так, як плануецца, у тым жа амфітэатры наша труппа пакажа ўжо ўвесь гэты балет. Паводле папярэдніх перамоў, нас папрасілі прывезці на наступныя гастролі "Бядэрку". Але калі прадстаўнікі сірыйскага боку прыехалі за намі ў Егіпет, каб суправаджаць у далейшай паездцы, і ўбачылі апошні спектакль "Спартак", дык былі так уражаны, што сталі прасіць прывезці яго праз год у Дамаск і, мабыць, яшчэ і ў гэты ж самы амфітэатр. Так што, хутчэй за ўсё, павязём абодва спектаклі.

— **Цікава, а слана для другога акта "Бядэркі" ў Егіпце знойдуць жывога, дрэсіраванага?**

— Не, мы паабяцалі прывезці свайго. Расказалі, што ён у нас зборна-разборны, лёгкі, перавозіць яго нескладана, — яны вельмі ўзрадаваліся: маўляў, калі яшчэ і са сланом — абавязкова "Бядэрку" прывозьце.

— **На чужых сцэнах спектаклі папрабуюць нейкай адаптацыі?**

Сцэна са спектакля "Рамэа і Джульета".

перыяд "асваення тэхнікі", "прывыкання" да кіравання ёй. А зараз — усё робіцца імгненна, літаральна на аўтаматызме, без усялякага "экстрыму", лёгка і проста. Міжволі ўзніклі параўнанні з нашым тэатрам, якому таксама патрабуецца нейкі час на "адаптацыю", каб службы добра асвоілі ўсё тэхнічнае абсталяванне.

Дарэчы, нас паклікалі акурат на "першы юбілей": оперны тэатр у Дамаску святкаваў сваё пяцігоддзе, там выступалі шматлікія сірыйскія нацыянальныя калектывы, а завяршаліся ўрачыстасці нашым спектаклем "Рамэа і Джульета". Мы хваліліся, бо публіка на гэты вечар збіралася не звычайная — усё эліта, дыпламатычны корпус...

— ... **дый гісторыя веронскіх закаханых, як вядома, — самая сумная на свеце. Здавалася б, не для юбілейных святкаванняў...**

— Трэба было бачыць, як эмацыяна прымаўся наш спектакль! Усе ўставалі, апладзіравалі, крычалі — нават згаданая эліта. Дый звычайныя глядачы, якія куплялі білеты

нічнасцю ўпісання ў яго творчы індывідуальнасцей артыстаў.

Да ўсіх гастролей мы рыхтуемся асобна, рэпэціруем, выбіраем лепшыя выканальніцкія складкі. Кожная такая паездка становіцца дадатковым стымулам для артыстаў. Але ўсялякую наступную прапанову аналізуем, не пагаджаемся на сумнеўныя паездкі, дзе могуць быць не самыя лепшыя ўмовы для труппы. Усё ж замежныя гастролі — гэта імідж тэатра і імідж краіны, які трэба падтрымліваць на належным узроўні. У гэтым сэнсе, пэўна, для нас нават самае галоўнае не што паказаць (бо ўсе спектаклі нашага рэпертуару прайшлі выпрабаванне айчынай публікай, вельмі дасведчанай, патрабавальнай), а — як паказаць. Тут, зразумела, на многае ўплывае момант, настрой, іншыя, незалежныя ад чалавека, падзеі. Але існуе і прафесійная планка, і нашы артысты трымаюць яе папраўдзе вельмі высока. У сябе дома мы ўжо прызвычаліся да такога ўзроўню. Але калі выезджаем за мяжу і сустрака-

емкімі "жыхарамі пустыні"... І побач — Вечнасць. Пад час мінулага прыезду мы былі ў Каіры ў Нацыянальным музеі. Туды не хоціць, каб яго ўвесь аб'ект! Моладзі трэба паглядзець свет. Калі паездка добра арганізавана, дык непасрэдную працу і сапраўды можна сумясціць з пашырэннем круггляду. Але лепей хай вам пра гэта раскажуць салісты.

І галоўны балетмайстар Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі паклікаў усіх тых, хто выконваў у гастрольных спектаклях цэнтральныя партыі.

— Адчувалася, — распачаў заслужаны артыст Беларусі Канстанцін КУЗНЯЦОУ, — што да нашага прыезду рыхтаваліся з асаблівай любоўю. Усе арганізацыйныя дэталі былі прадуманы — нават такая дробязь, як мінералка ў грымёрках. Таму было менш мітусні, больш часу на рэпетыцыі і экскурсіі.

— У Сірыі мяне ўразілі старадаўнія праваслаўныя храмы, манастыры, — падзялілася Людміла КУДРАЎЦАВА. — Там адчуваецца нейкая асабліва сакральная атмосфера. Я раней аб гэтым нават не задумвалася, а праваслаўе ў Сірыі, аказваецца, з'явілася на некалькі стагоддзяў раней, чым у нас.

— Нам расказалі, — у размову ўступіў Алег ЯРОМКІН, — што ў Сірыі спрабавалі праводзіць фестываль сучаснай харэаграфіі. Прыехалі калектывы, якія працуюць у стылі мадэрн, але штосьці публіка іх не ўспрыняла. А вось спектаклі Елізар'ева там суправаджаюцца сапраўдным ажыятажам. Бо ў іх ёсць і сучасная адметная пластыка, і сувязь з класічнымі традыцыямі, і глыбокія філасофскія тэмы. Тут кожны рух абавязкова мае сэнсавое тлумачэнне, звязаны з псіхалогіяй героя.

— Вельмі важна было, — дадала Ірына ЯРОМКІНА, — што ўсё названае прагучала менавіта з першых вуснаў. І калі простыя глядачы неслі нам вялізныя букеты кветак, мы разумелі: гэта — знак прызнання майстэрства.

— Хваліліся трохі за другі акт "Спартак", — зноў уступіў К.Кузняцоў. — Як успрымуць егіпцяне сцэны рымскіх вакханалій? Але прымалі нас цудоўна. Далёка не заўсёды падобныя камерцыйныя гастролі наведваюць першыя асобы краіны. А на нашы спектаклі яны прыходзілі. Калі сваёй увагай уганароўваюць жонка Прэзідэнта Егіпта, консулы, дыпламаты, дык і самі артысты пачынаюць усведамляць сябе "пасламі культуры" сваёй краіны. Трэба аддаць належнае нашаму дырыжору Мікалаю Каляду: ён зрабіў амаль немагчымае. Бо даволі цяжка з чужым аркестрам, ды яшчэ зусім іншай ментальнасці, дасягнуць неабходнага выніку. Але і тамтэйшыя музыканты прыкладалі шмат намаганняў: мы ў грымёрках пераапрацаем, а яны — граюць, трэніруюцца самастойна, ужо пасля рэпетыцыі.

— У Каіры тэатр — стары, сцэна драўляная, — узгадаў Дзяснін КЛІМУК, — але яны знайшлі выйсце ў добрым пакрыцці, вельмі прыдатным для балета. Так што ўмовы для танцаў там былі проста шыкоўныя: нагам "мякка" і цёпла.

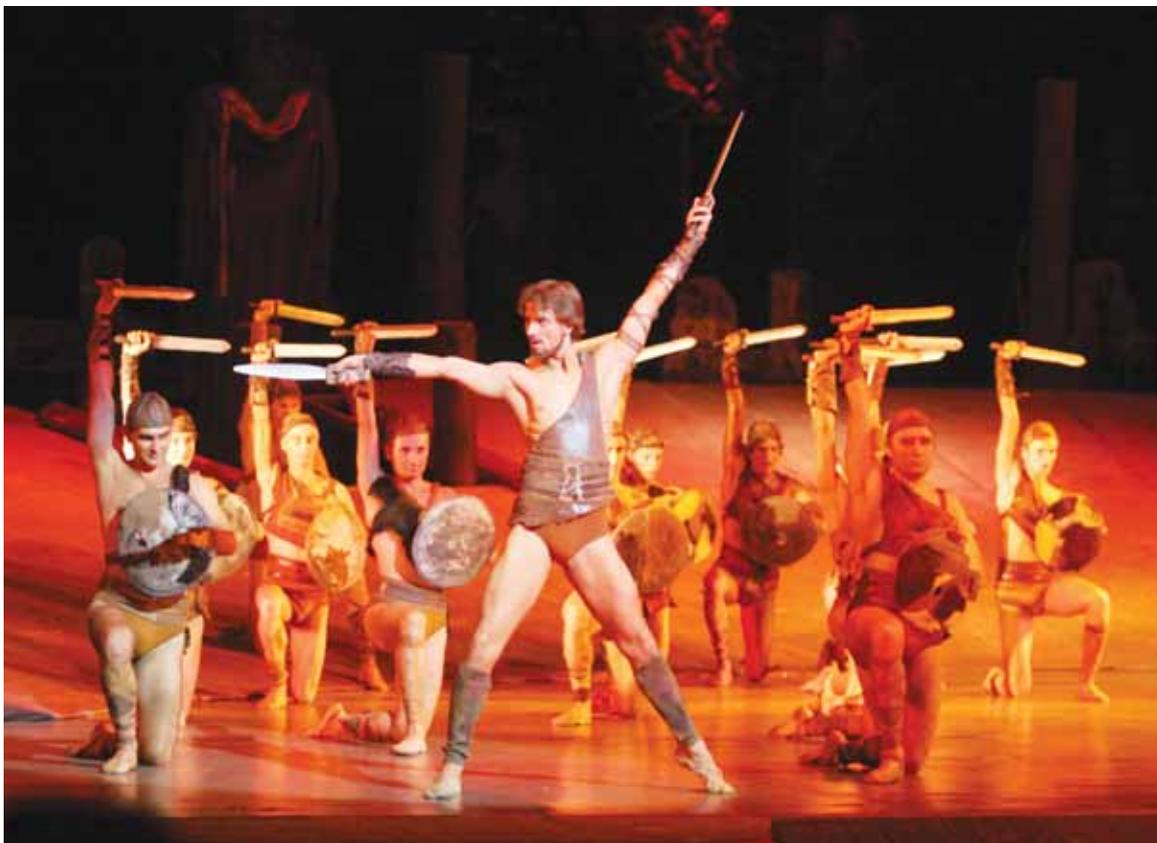
— А вось надвор'е, — гмыкнуў Антон КРАЎЧАНКА, — было не такім цёплым, як мы разлічвалі. Іншымі словамі, у Чырвоным моры плаваць не давялося. Я калісьці ездзіў туды турыстам, дык яно сталася для мяне самым запамінальным месцам. А ў Сірыі я марыў паглядзець знамяціты замак крыжакоў. На гэты раз, на жаль, не давялося.

— **Значыць — трэба ехаць яшчэ!**
Гутарыла Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Васіля МАЙСЯЁНКА

"Спартак", "Рамэа і Джульета" — умова поспеху балета

У Егіпет...

са сваім сланом

Сцэна са спектакля "Спартак".

— Увогуле, кожны наступны паказ аднаго і таго ж балета — гэта новы спектакль, бо змяняюцца выканаўцы, артысты пражываюць кожны рух нанова. Што ж да працы тэхнічных службаў, дык ніякіх неспадзяванак не было. Паўсюль працуюць прафесіяналы, сярод супрацоўнікаў у нас ужо з'явіліся знаёмыя, сябры, так што ўсё вырашалася вельмі хутка, мы адчувалі, так бы мовіць, брацкую "моцную руку".

У Дамаску оперны тэатр — зусім новы, начынены сучасным абсталяваннем. На іх сцэне можна паказаць любы наш спектакль без аніякіх карэктыў. Калісьці і ў іх быў пэўны

на чатыры ранейшыя паказы "Рамэа і Джульета", натхнілі нашых артыстаў не менш: паўнютка зала, цудоўная сувязь паміж сцэнай і публікай — у такіх умовах узнікаюць дадатковыя творчыя імпульсы. У Александрыі, праўда, сцэна для нас аказалася крыху малаватай, таму давялося трансфармаваць выканальніцкія складкі і афармленне, але гэта не пашкодзіла відовішчу. Такія спектаклі, як "Спартак" і "Рамэа і Джульета", пастаўленыя Валянцінам Елізар'евым, — гэта наша нацыянальная класіка, якую мы павінны берагчы, знайсці залатую сярэдзіну паміж абсалютным захаваннем харэаграфічнага тэксту і арга-

ем такі гарачы прыём, такую прыхільнасць і высокую ацэнку, што даюць нам прадстаўнікі іншых нацыянальных культур, дык міжволі пачынае ўзрастаць і самаацэнка ўласнай творчасці.

— **А што запамнілася з тамтэйшай экзатыкі? Ці, як звычайна, у артыстаў адно: рэпетыцыя — спектакль, рэпетыцыя — спектакль?..**

— Не, гэтым разам вольнага часу і, адпаведна, экскурсіі было больш. Тыя ж піраміды: на іх колькі ні глядзі — уражваюць нязменна! Яны быццам паўстаюць над той мітуснёй, што існуе вакол іх: продаж сувеніраў, настойлівыя прапановы сфатаграфавання з вярблюдам, не-

Паміж праўдай і шчасцем

14 мая на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага адбылася прэм'ера спектакля "Праўда — добра, а шчасце — лепш" Аляксандра Астроўскага. Ажыццявіў яе ў межах Года Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь Аркадзь Кац.

Зрэшты, для пастаянных наведвальнікаў Рускага тэатра імя заслужанага дзеяча мастацтваў Расійскай Федэрацыі Аркадзя Каца стала амаль што "хатнім": у рэпертуары горкаўцаў літаральна штогод з'яўляюцца яго пастаноўкі, якія карыстаюцца нязменным поспехам. "Сунічная паляна" І.Бергмана, "Ідэальны муж" А.Уайльда і шэраг іншых трывала замацаваліся ў сучасным спісе пастацовак. І таму на новую прэм'еру да горкаўцаў прыйшлі "падрыхтаваныя" глядачы, для каго імя гэтага рэжысёра ў афішы трывала асацыіруецца з класічнай тэатральнай школай, высокай сцэнічнай культурай і спакойнай, нетаропкай і неагрэсіўнай, манерай размовы з глядачом. "Праўда — добра, а шчасце — лепш" гэтыя спадзяванні спраўдзіла: прысутныя ў зале змаглі атрымаць асалоду і ад жывога і дасціпнага слова Астроўскага, і ад някідкай, але падрабязнай ігры акцёраў.

Дакладна "адшліфаваны" акцёрскі ансамбль — вось тое, што прыцягвае ўвагу ў новай пастаноўцы. Нетаропкасць сцэнічнага існавання дае магчымасць разгледзець кожнага з персанажаў: пранырліваю

"прасцячку" Філіцату (Вольга Клебановіч), ганарлівую Маўру Тарасаўну (Бэла Масумян), нечакана лірычнага і мяккага Гразнова (Расціслаў Янкоўскі), тонкага ў сваёй характарнасці Мухарява (Аляксандр Ждановіч), пафасна-трапяткую маладую пару — Паліксену

і Платона (Вераніка Пляшкевіч і Васіль Грачухін). Дзякуючы іх ігры разумееш, што такое глядацкі спектакль, калі нічога на сцэне не замінае ўспрыняццю дзеі і тэатральнай камунікацыі: грамадна данесены аўтарскі тэкст, спакойная

плынь сцэнічнага дзейства, адсутнасць тэатральнага "экстрыму" ў выглядзе рэжысёрскіх выкрутасаў, якія прэтэндуюць на глыбакадумнасць і высокамастацкасць, а на самой справе з'яўляюцца класічным "го-рам ад р о з уму".

Літаральна пару месяцаў таму пасля паказу Рускім тэатрам у Маскве ў межах "Залатой маскі" спектакля "Сунічная паляна" адзін сталічны крытык параўнаў Аркадзя Каца з "земскім урачом" у рэжысуры. Памятаецца, гэтка эскапада выклікала ў нашых тэатраў бурную рэакцыю абурэння і пратэсту. Аднак па праглядзе "Праўды..." я ўсё больш схілялася да таго, што пэўная доля рацыяналізму ў тым выказванні ўсё-такі была. Не магла не згадаць іншага "земскага ўрача" ад тэатра — Антона Чэхава. Злавіла сябе на тым, што абодва яны ведаюць той самы "сакрэт", які ляжыць на паверхні, але так рэдка даецца ў рукі тым, хто на яго замахваецца. Абудва (Чэхаў — у літаратуры, Кац — у рэжысуры) цвёрда ўсвядомілі той факт, што людзей нельга падзяляць на добрых ці дрэнных, станоўчых ці адмоўных, вартых пераймання ці, наадварот, выпраўлення. Іх вяртае любіць і дараваць ім маленькія і вялікія слабасці, умець бачыць іх, але не намагацца перавыхоўваць, акцэнтаваць увагу на пэўных асаблівасцях характару і паводзін, ды не перакоўваць наноў. І быць спагадлівым да ўсіх без выключэння. Іншымі словамі — прымаць жыццё ў ягонай шматбагатанасці. Вось менавіта таму і атрымліваецца, што ў спектаклях Каца (і "Праўда — добра, а шчасце — лепш" — не выключэнне) проста немагчыма падзяліць персанажаў на станоўчых і адмоўных: у кожнага з іх ёсць свая ўнутраная абаяльнасць, свая праўда і сваё уяўленне пра шчасце. Не дзіва, што яблыкі ў гэтым свеце саспяваюць у адну пару з цвіценнем бэзу...

Т. К.

Фота Віктара ЗАЙКОЎСКАГА
На здымку: сцэна са спектакля "Праўда — добра, а шчасце — лепш". Сіла Гразноў — Расціслаў Янкоўскі, Маўра Барабашава — Бэла Масумян.

Барбары і Жыгімонта

Лялькі са спектакля "Магічнае люстэрка Пана Твардоўскага".

Напрыканцы красавіка ў Гродзенскім абласным тэатры лялек адбылася прэм'ера спектакля "Магічнае люстэрка Пана Твардоўскага" па п'есе Сяргея Кавалёва ў пастаноўцы рэжысёра Алега Жугжды. Мастак-сцэнограф — Ларыса Мікіна-Прабадзяк, кампазітар пастаноўкі — Багдан Шчэпаньскі.

Перад паказам рэжысёр папярэдзіў глядачоў: "Гэтая гісторыя — зусім не пра аўтара знакамітага "Васіля Цёркіна". І літаральна ўсе, хто прыйшоў у гэты дзень у глядзельную залу, былі заінтрыгаваны: што ж за загадкавы "пан" такі? І вось з'яўляецца сам Твардоўскі: на першы погляд, вельмі прасты чалавек. Але тонкая ігра артыста Юрыя Мянью адрознівае ад звычайнага мастацтва, чароўнасць і тонкую іронію гэтага Мага. Менавіта ён здабыў люстэрка, заплаціўшы за яго вялікую цану — душу, якую аддаў д'яблу. Абставіны складваюцца так, што чарадзей мусіць знікнуць у люстэрку, хаваючыся ад сваіх ворагаў. Але калі б гэта здарылася, глядачы так і не змаглі б уявіць і ўбачыць вялікае каханне Барбары Радзівіл і вялікага князя

Марына ДАНИЛЬЧЫК
Гродна

Прыкметы сучаснасці

У сучасным беларускім тэатразнаўстве не так шмат тэарэтычных прац, аўтарамі якіх з'яўляюцца практыкі сцэны — акцёры, рэжысёры, мастакі. А між тым, іх разважанні аб праблемах развіцця сцэнічнага мастацтва, спалучаныя з дасканалым веданнем прадмета даследавання, заўсёды выклікаюць інтарэс.

Адным з тых, хто паспяхова сумяшчае ў сваёй творчасці розныя напрамкі дзейнасці, з'яўляецца кандыдат мастацтвазнаўства Рыгор Баравік — рэжысёр, педагог, тэатразнаўца. Не так даўно ён апублікаваў дзве манаграфіі. Адна з іх — "Рэжысура Беларусі: праблемы канцэптуальнасці спектакляў" (другое, дапоўненае выданне кнігі, што выйшла ў свет у 2000 годзе), дзе на прыкладах гістарычнага, сучаснага і класічнага рэпертуару нацыянальнай і замежнай драматургіі аўтар даследуе канцэптуальныя падыходы рэжысуры ў 1970-я — 1980-я гады і паказвае ўзаемадзеянне рэжысёрскай канцэпцыі з задумай драматурга, сістэмай выразных тэатральных сродкаў.

У другой жа кнізе — "Шлях да параўмення" — Р.Баравік працягвае аналіз праблем рэжысуры ва ўзаемаадносінах з дзейнасцю драматурга, акцёраў, сцэнографу, кампазітараў, вызначае асноўныя тэндэнцыі і працэсы, якія адбываюцца ў беларускім тэатральным мастацтве 1970-х — пачатку 2000-х гадоў, звяртае пільную ўвагу на вытокі нацыянальных рэжысёрскіх і акцёрскіх школ, а таксама на пытанні сучаснай пад-

рыхтоўкі рэжысёрскіх кадраў у Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Звяртаецца даследчык і да праблемы ўзаемаадносін тэатра і крытыкі.

Асаблівую заклапочанасць аўтара выклікае тэндэнцыя, уласцівая сучаснаму тэатральнаму мастацтву, калі роля выканаўцы ў спектаклі зводзіцца да "імітацыі жыцця", і большага рэжысёр не патрабуе. Сёння акцёр не адчувае сябе на сцэне ўладаром, а між тым, на думку аўтара, менавіта акцёрам і створаным імі вобразам належыць асноўная роля ў выяўленні рэжысёрскай канцэпцыі спектакля. А вось пры разглядзе праблем выбару драматургічнага матэрыялу Р.Баравік звяртае ўвагу на адпаведнасць рэжысёрскага тлумачэння п'есы задуме драматурга, акцёрскага выканання — пэтыцы драматургічнага твора. Аналізуючы драматургію К.Крапівы, А.Дударова, А.Петрашкевіча, У.Галубка, В.Ткачова, А.Курэйчыка, даследчык разважае аб праблеме ўзаемаадносін паміж драматургам і часам. Ён звяртае нашу ўвагу на неабходнасць на-яўнасці ў п'есе жыццёва-значнай праблематыкі

як залогі пленных стасункаў рэжысёра і драматурга, а таксама на тое, калі і пры якіх умовах твор можа страціць сацыяльна-пазнавальныя прыкметы сучаснасці.

На сённяшні дзень Рыгор Баравік — загадчык кафедры рэжысуры Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, і за перыяд сваёй педагогічнай дзейнасці ён падрыхтаваў шмат спецыялістаў, якія працуюць акцёрамі прафесійных тэатраў, рэжысёрамі тэлебачання, народных тэатраў. Яшчэ і таму кніга Р.Баравіка — гэта вынік абагульнення практычнага вопыту рэжысёра і роздуму тэарэтыка і педагога аб праблемах сцэнічнага мастацтва Беларусі апошніх дзесяцігоддзяў.

Людміла КЛІМОВІЧ,
кандыдат мастацтвазнаўства,
навуковы супрацоўнік
ІМЭФ імя К.Крапівы НАН Беларусі

Малы горад: напярэдадні рэспубліканскага свята

Увосень Кобрын стане сталіцай чарговага Рэспубліканскага свята працаўнікоў сяла "Дажынкi-2009". І ніяк не пазбегнуць тут журналісцкага штампарайцэнтра з вясны нагадвае вялікую будаўнічую пляцоўку. Рамантуюцца дарогі і тратуары, мяняюцца камунікацыі, даводзяцца да ладу фасады дамоў... Карціна звычайная. У гэткія ж "мурашнікі" ператвараліся напярэдадні дзяржаўнага свята Орша, Рэчыца, Бабруйск, іншыя гарады і мястэчкі, якія ў папярэднія гады прымалі пераможцаў рэспубліканскага жніва.

За камандзіроўкі неаднаразова чуў ад кобрынцаў, што даўно наспей час прывесці іхні горад у належны парадак. Маўляў, знаходзіцца раённы цэнтр непадалёк ад Брэста — заходняй брамы Беларусі, і заўжды шмат тут замежных і айчынных турыстаў. А для належнага прыёму гасцей патрэбна, натуральна, не абы-якая інфраструктура. Таму над "акультураваннем" гарадскога аблічча працуюць цяпер дзесяткі самых розных арганізацый ды плюс — пяць тысяч будаўнікоў, чья дзейнасць каардынуецца на раённых, абласных і рэспубліканскіх штабах па падрыхтоўцы Кобрына да "Дажынак-2009".

На ўласныя вочы пераканаўся і ў тым, што ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы сямі гарадскіх аб'ектаў культуры і раней, без дзяржаўных "дажынкавых" грашовых уліванняў, вялося досыць планерна, дынамічна і вынікова. Па словах начальніка аддзела культуры Кобрынскага райвыканкама Надзеі Жук, нядаўні кіраўнік рэгіёна Мікалай Кенда лічыць сферу культуры брэндавай і іміджаўтваральнай для Кобрыншчыны, таму і не шкадуе раённых грошай на сапраўды унікальныя аб'екты культурасветы. Вось гэты перадсвяточны фінансава-будаўнічы крэатыў у кантэксце развіцця кобрынскай культуры найперш і зацікавіў...

"Чытачоў не згубілі!"

Раённай цэнтральнай бібліятэцы Кобрына — 70 гадоў. Гэта самая старэйшая ўстанова культуры райцэнтра. З 1980 года не рамантавалася. Размешчана на першым паверсе жылога дома і заслужана лічыцца адным з самых папулярных профільных аб'ектаў Кобрына. Чытацкія фармуляры заведзены амаль на 8 тысяч чалавек. "Але ніводнага з іх мы не страцілі за час рамонту, — ганарыцца дырэктар ЦБС Марыя Іванова. — Штодня бібліятэку наведвае да 150 чытачоў". Вось гэта і ўразіла. Капітальны рамонт ўстановы, распачаты ў лютым, вядзецца паэтапна, пэўная частка бібліятэчных фондаў — заўжды напачатку для чытацкіх па-

трэб. Шчыра кажучы, першы раз назіраў, як сумяшчаецца быццам несумяшчальнае: сур'ёзны рамонт — з актыўнай бібліятэчнай дзейнасцю.

Надзея Жук вельмі задаволеная працай мясцовай прыватнай будаўнічай арганізацыі. Тут цяпер замяняюцца вокны, дзверы, вядзецца аддзелка памяшканняў, рамантуюцца санвузлы, асвятляльныя сістэмы, устанаўліваецца супрацьпажарная сігналізацыя абанемента. Асвоена 182 мільёны рублёў. Работы вядуцца з апырэджаннем графіка, райбібліятэка будзе даведзена да ладу ў чэрвені.

Да "Дажынак-2009" культасветнікі падрыхтоўць шэраг выставак, прысвечаных мясцовым земляробам і Году роднай зямлі. Шматвпытная Марыя Іванова наладзіла справу так, што пасля рамонту бібліятэчныя плошчы крыху павялічацца: пад кнігасховішчы прыстауюць падсобкі, якія раней не выкарыстоўваліся...

Нягледзячы на будаўнічую мітусню, план першага квартала па аказанні платных паслуг насельніцтву райбібліятэка выканалася ў супастаўных цэнах на 118 працэнтаў, зарабіўшы 16 мільёнаў рублёў. За частку гэтых грошай набылі літаратуру для камерцыйнага фонду, ксеракс, іншае абсталяванне.

У рэжыме поўнай фінансавай самастойнасці імкнуцца працаваць гэтымі днямі ўсе гарадскія ўстановы культуры, кожная з якіх уцягнута цяпер у вір будаўнічага буму. "Цяжка, але толькі так мы можам давесці ўласную карыснасць і неабходнасць!" — тлумачыць начальнік аддзела культуры.

Таму і давярае раённай культуры кіраўнік Кобрыншчыны Мікалай Кенда. 250 мільёнаў рублёў на капітальны рамонт райбібліятэкі і

льёны рублёў, сёлета, за першы квартал, — 1,5 мільёны рублёў.

Чарговы раз пераконваюся: за лёс установы культуры можна не хвалявацца, калі ўзначальвае яе асоба, аўтарытэт якой трымаецца на "трох кітах": асабістым прафесіяналізме, клопаце аб матэрыяльнай базе і ўзаемаразуменні з кіраўніцтвам.

І дарэчы тут зазначыць: сярэднямесячны заробак сярод работнікаў культуры Кобрыншчыны — адзін з самых высокіх па Брэстчыне — каля 580 тысяч рублёў. А цягам апошніх сямі гадоў аддзел культуры ўшаноўваецца ў вобласці

На ім і адбудуцца галоўныя святочныя мерапрыемствы "Дажынак-2009"...

Дырэктар Кобрынскага ваеннагістарычнага музея Алена Бабенка паведамляе, што на капітальны рамонт музея і Сувораўскага дома з раённага бюджэту выдаткавана 600 мільёнаў рублёў. Першы пабудаваны 20 гадоў таму, другі — у XVIII стагоддзі. Рамонт даху, асвятляльных сістэм, замена сантэхнікі, мантаж падвясной столі і новага асвятлення ў музейным фая і 15 выставачных залах завершыцца ў ліпені. Але і цяпер асобныя экспазіцыі прымаюць экскурсантаў. Выставачная канцэпцыя асноўнага

монтнай "прэм'еры" можа не хапіць, бадай, адзінага: прафесійна выкананых па замове экспазіцыйных шафаў. Патрэбна іх — з дзесятак, а выраб кожнай каштуе да мільёна. Карацей, грошай для ўдасканалення роднай установы культуры ніколі не бывае зашмат.

ГДК тут — ГДК там

Але асноўная фінансава-будаўнічая эпапея звязана ўсё ж з гарадскім Домам культуры. Размешчаны ён непадалёк ад галоўнай плошчы райцэнтра і музейнага комплексу, на той жа славутой вуліцы Суворова. Дык вось, у 2004

Ці прагучаць мажорна сем кобрынскіх "НОТ"?

1.

"Дажынкi-2009": каталізатар райцэнтраўскай эвалюцыі з перспектывай на будучыню

музея якасна адрозніваецца ад экспазіцыі Сувораўскага дома і распавядае не толькі пра скаральніка Альпаў, але адлюстроўвае іншыя, не менш важныя, гістарычныя вехі Кобрыншчыны.

Сярод экспанатаў — рэчы унікальныя. Я, напрыклад, не ведаў, што ў час Вялікай Айчыннай вайны Амерыка па ленд-лізу забяспечвала СССР не толькі знішчальнікамі і аўтамабілямі, але і аўтаматамі Томпсона. Хто цікавіцца зброяй, пагодзіцца: факт малавядомы. Словам, калі трапіш у Кобрынскі ваенна-гістарычны музей, хутка выйсці адсюль не атрымаецца.

Не дзіва, што ўстанова застаецца адным са значных аб'ектаў культуры горада і раёна. Летась, калі тут дзейнічалі дзве пастаянныя экспазіцыі і выстаўка-продаж твораў кобрынскіх мастакоў, за кошт платных паслуг было зроблена 23,5 мільёнаў рублёў, выкананне плана ў супастаўных цэнах склала 112,5 працэнта. Паказчык, канешне, не надта высокі, але пасля рамонту і пры маркетынгавай пастаноўцы музейнай справы ён не можа не павялічыцца. І першым адказным іспытам для мясцовых музейшчыкаў стануць "Дажынкi-2009", калі Кобрын наведваюць сотні гасцей. Па словах Алены Бабенка, для паспяховага пасляра-

годзе новы на той час старшыня Кобрынскага райвыканкама Мікалай Кенда, аглядзеўшы праектную дакументацыю на рамонт установы, што за 40 гадоў прыйшла ў аварыйны стан, катэгарычна вырашыў: знакавую для райцэнтра ўстанову трэба не рамантаваць, а якасным чынам рэканструяваць. Каб і глядзельная зала з 400 месцаў павялічылася да 670, каб утульнасць ды акустыка сталі ўзорнымі. Словам, рэканструкцыя ГДК была распачата пад патранатам кіраўніка раёна. Каштарысны кошт абнаўлення аб'екта — 16 мільярдаў, асвоена — 6 мільярдаў. Работы таксама вядуцца з апырэджаннем графіка. Генпадрадчык — Кобрынскі будтрэст № 33, задзейнічана і 6 субпадрадных арганізацый... Ад старога будынка ГДК застаўся на сёння толькі кавалак сцяны. Што ж будзе зроблена для таго, каб у жніўні наведвальнікі ГДК пераканаліся, што гэты аб'ект — сапраўды знакавы для райцэнтра? А будзе шмат чаго цікавага: апрача павялічанай глядзельнай залы, — залы танцавальная і рэпетыцыйная, кавярня, пакой для гуртковых заняткаў... Шкада, не хапіла месца для боўлінга. Як пераканана начальнік аддзела культуры, боўлінг у райцэнтры ўсё роўна з'явіцца — у будучым філіяле ГДК, што месціцца

прызывамі месцамі за паспяховае выкананне культурна-эканамічных паказчыкаў.

Па вуліцы Суворова...

Нагадаю, што ў райцэнтры ёсць Ваенна-гістарычны музей, вуліца, парк, крама, прыватная гасцініца, якія носяць імя генералісімуса Аляксандра Суворова. Так калісьці вырашылі кобрынцы: Сувораў — усё ж імя брэндавае. Дык вось, менавіта па вуліцы Суворова, дзе месціцца райвыканкамаўскія і музейныя будынкі, гарадскі Дом культуры, пераможцы сёлета жніва пройдуць урачыстым шэсцем да парку, у якім цяпер будуюцца амфітэатр, і да стадыёна.

ў былым вайсковым гарадку Кобрын-2. Да рамонту гэтай установы, за мэтазгоднасць узнаўлення работы якой выказаліся ў час анкетавання мясцовыя жыхары, аддзел культуры прыступіць у бліжэйшай “паслядзжыначнай” перспектыве...

ГДК рамантуецца, але дзейнасці сваёй не спыняе, — ужо звыклы кобрынскі прынцып. Аднак гэтым разам сутнасць культасветнай неперарыўнасці — якасна адрозная ад выпадкаў папярэдніх. Проста, яшчэ ў 2005 годзе ГДК перабраўся з аварыйнага памяшкання ў ведамасны клуб сельгастэхнікі (шчыра скажам, дагэтуль пяці-

другую праблему: “Гэта ж цэнтралізавана, на ўзроўні абласнога ўпраўлення культуры, варта набываць і мабільныя ўстановы культуры: аўтаклубы і аўтабібліятэкі!”

І яшчэ пра перадавы культасветны досвед. У многіх рэгіёнах Беларусі клубнікі часта скардзяцца на недахоп сцэнічных касцюмаў для самадзейных калектываў. Не скажу, што ў Кобрыне гэтая праблема вырашана цалкам, але падыходы да вырашэння падаюцца досыць цікавымі. Па-першае, напоўніцу выкарыстоўваецца для гэтага ўласны спецраунак. Па-другое, стаўка робіцца на спон-

кавана больш за 11 мільярдаў рублёў, на ўзвядзенне амфітэатра — больш за 4 мільярды. Больш за мільярд рублёў выкарыстана ў свой час на набыццё паркавых атракцыёнаў. Дарэчы, яшчэ адзін цікавы факт: кожны з атракцыёнаў размеркаваны па прадпрыемствах Кобрына, якія і адказваюць за іх стан і знешні выгляд...

Парк — шыкоўны! Прыкладна палова 30-гектарнай плошчы — старасвецкія пасадкі, на больш маладзейшай частцы размешчана лыжаролерная траса... Доб-

“Таўкачыкі” — гэта файна...

Дырэктар ДШМ Сяргей Рабкавец лёсам цалкам задаволены. На базе школы ўтворана філарманічная пляцоўка. Тры дзіцячыя калектывы сталі ўзорнымі, у тым

дуцца тут таксама з апырэджанем графіка, асвоена ўжо 600 мільёнаў рублёў. Праблема тут іншая: выніковасць працы творчай... Гаворка — пра кінатэатр “Вясёлка”, дзе аб’ём платных паслуг за мінулы год склаў 29,4 мільёна рублёў — амаль удвая менш, чым за гэты ж час па ГДК, які працуе ў цасовых і не надта прыстасаваных па тэхнічным забеспячэнні ўмовах. А “Вясёлка” мае дзве залы, з’яўляецца структурай раённага кінавідэацэнтра, які з дапамогай дзвюх кінаперасовак забяспечвае патрэбы раёна. У чым жа справа?

Начальнік аддзела культуры Кобрынскага райвыканкама Надзея Жук гатова гадзінамі распавядаць, як кінавідэацэнтр цягам апошніх гадоў толькі і робіць, што перадаюць з рук на рукі, то на абласны, то на раённы баланс. Цяпер арганізацыя — у структуры аддзела культуры Кобрынскага райвыканкама. Але ў складанні рэпертуарнага плана яна цалкам залежная ад “Брэсцкага кінавідэапракату”. А ён, маючы статус юрыдычнай асобы і вялікае жаданне зарабіць як заўгодна, выдае на-гара камерцыйнай амерыканскай, французскай ці расійскай вытворчасці, забіраючы ад кожнай раённай кінавідэаструктуры па 10 працэнтаў ад выручкі. А яна ў “Вясёлкі” не надта важкая: за красавік тут зароблена 1 мільён 700 тысяч рублёў. Зразумела, у час рамонту ды са слабым гукам і састарэлым кінапраектным абсталяваннем “Вясёлка” — досыць квола канкурэнт хатнім DVD-прайгравальнікам. Таму Надзея Жук найпершай справай лічыць не толькі заканчэнне капрамонту кінатэатра, але і насычэнне яго самай сучаснай апаратурай. Маўляў, тады і можна будзе спытаць за разваротліваць з дырэктара “Вясёлкі” Наталлі Аксель.

У самой Надзеі Жук перспектывныя планы наконт раённага кінавідэацэнтра самыя маштабныя. Да прыкладу, ладзіць прэм’ерныя паказы айчынай кінадакументалістыкі, анімацыі, ігравых фільмаў з удзелам рэжысёраў, апэратараў, мастакоў, акцёраў, мясцовых музычных калектываў... А пакуль “Вясёлка” выжывае: здае прыватнікам у арэнду фэа для правядзення танцавальных вечораў, каб хоць нейкім чынам кампенсаваць выдаткі на камунальныя паслугі.

Сустрэнемся ўвосень

Сем аб’ектаў культуры ў горадзе, як сем не падобных адна на адну нот. Якія акорды будуць узяты, якая музыка атрымаецца ў выніку? Залежыць не толькі ад дырыжора, але і ад музыкантаў. Здавалася б, і не вельмі шмат праблем замінаюць працы гарадскіх бібліятэк, музеяў, парку, ГДК, школы мастацтваў і кінатэатра. Але ад іх вырашэння наўпрост будзе залежаць і “гучанне” рэспубліканскіх “Дажынак”. І — перспектыва развіцця горада ў бліжэйшыя гады. Паслухаем “сімфонію сямі нот” увосень.

Яўген РАГІН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Кобрын — Мінск
Фота аўтара

6.

2.

3.

4.

7.

5.

На здымках:

1. Ваенна-гістарычны музей;
2. Вуліца Суворова хутка стане пешаходнай;
3. Рамантуецца адна з музейных залаў;
4. Галоўны фасад будучага ГДК;
5. У гарадскім парку;
6. Будуецца аквапарк;
7. Дзіцячая школа мастацтваў.

павярховае памяшканне не надта і выкарыстоўвалася). Цяпер тут дзейнічаюць усе 12 калектываў са званнямі “народны” і “ўзорны”, 10 іншых клубных фарміраванняў. З дапамогай аўтаклуба штомесяц ладзіцца да 20 канцэртаў па раёне. Леташні план па аказанні платных паслуг клубнікі значна перавыканалі: пры заданні 33,7 мільёна зараблі 53 мільёны рублёў. Падаецца, якія падставы для хваляванняў?

А справа вось у чым: вельмі не хоча дырэктар ГДК Валянціна Пакалюк браць з сабой у новы будынак старыя клубныя праблемы, характэрныя, дарэчы, для ўсёй рэспублікі. Першая праблема знаёма да болю: тром фартэпіяна Дома культуры — па 25 гадоў, чатыром баянам і двум акардэонам — за 20. Мясцовае кіраўніцтва набыло летась няпоўны камплект духавых інструментаў коштам у 20 мільёнаў рублёў. Дадатак добры, але...

Тлумачу (за апошнія камандзіроўкі ўжо прызвычаіўся гэта рабіць), што на нядаўнім пасяджэнні калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь вырашана для канчатковага вырашэння гэтай глабальнай праблемы звярнуцца па дапамогу ва Урад. “І закупку музычных інструментаў вобласць павінна наладзіць цэнтралізаваную!” — дадае кіраўнік ГДК. А начальнік аддзела культуры ўзімае

сарскую падтрымку. І патрэцяе, патрэбная тканіна набываецца на мясцовай фабрыцы, а з навучэнцамі лічэя сферы абслугоўвання заключаецца дамова на шыццё сцэнічных касцюмаў, аплата — безнаяўная. За мінулы год па гэтым артыкуле выдаткаў аддзел культуры выкарыстаў больш за 60 мільёнаў рублёў. Унушальна...

Словам, цягам “Дажынак-2009” у райцэнтраўскім парку будзе граць духавы аркестр, апрануты для гэтай важнай дзяржаўнай імпрэзы за раённы кошт.

Усе ў парк!

Камунальнае культурна-забавляльнае унітарнае прадпрыемства “Парк імя А.В. Суворова” знаходзіцца на балансе мясцовага аддзела культуры. Маштабнае добраўпарадкаванне распачалося тут яшчэ летась. На замену асфальтавых тратуараў плітачнымі, уладкаванні дзіцячага забавляльнага цэнтра, лыжаролернай трасы, электрападстанцыі і рэканструкцыі танцавальнай пляцоўкі выдат-

раўпарадкаваныя сажалкі, кветнікі, сцежкі для шпацыру — усё гэта спрыяе настрою ўзвышанаму і павольна-сузіральнаму. Дзіўная рэч, але ў Кобрынскім парку гістарычнае вельмі арганічна знітавана з сучаснасцю... Дарэчы, парк гэты звязаны не столькі з Аляксандрам Суворавым, колькі з братам Адама Міцкевіча — Аляксандрам, і “Культура” таксама пісала пра гэта неаднаразова... Дык вось, наконт повязі дня ўчарашняга і сённяшняга. Поруч са старадаўнімі шатамі ўзводзіцца суперсучасны амфітэатр, непадалёк ад паркавай зоны будзецца... аквапарк. На мясцовым стадыёне, як я ўжо казаў, пройдуць у час “Дажынак-2009” урачыстыя шанаванні хлебарабаў рэспублікі. А на ўскрайку парку некалькі гадоў таму была збудавана школа мастацтваў, дзе навучаецца больш за 600 дзяцей.

памарыць: маўляў, а чаму б грошы на набыццё новых музычных інструментаў не адлічваць са штомесячнай бацькоўскай платы за навучанне дзяцей у ДШМ? На жаль, сённяшняе заканадаўчая база дазволу на гэта не дае...

А вось з нотнай бібліятэкай у ДШМ — аніякіх праблем. Як сцвярджае кіраўнік установы, вось ужо шэсць гадоў самым шчыльным чынам супрацоўнічаюць педагогі з брэсцкім выдавецтвам “Альтэрнатыва”, якое спецыялізуецца на выпуску тэарэтычнай музычнай літаратуры, беларускіх нот, і коштам гэтых выданняў не надта палюхае...

На ўласныя вочы і вушы пераканаўся, што канцэртная зала ДШМ вартая статуса філарманічнай пляцоўкі. Справа ў тым, што выпадкова трапіў на справазданчы канцэрт “Таўкачыкаў”, ацаніў гук, святло і майстэрства выканаўцаў. Вышэйшы клас! І зала была — паўнуткая: кожны з бацькоў прагнуў пабачыць, дзе і як навучаецца яго дзіця, чаго дасягнула за апошні час. Думаю, няспраўджаных спадзяванняў у публікі на той дзень проста не магло быць.

Невясёлая пакуль “Вясёлка”

І апошні, сёмы аб’ект культуры Кобрына, самы, бадай, праблемны. І зусім не ў плане рамонтных работ, бо рамонт даху і фасада, унутраная аддзелка, замена сістэм ацяплення і добраўпарадкавання прылеглай тэрыторыі вя-

Не заўважаць набліжэння “Ночы музеяў” было немагчыма: напярэдадні гэтых выхадных рэдакцыю “К” літаральна засыпала факсамі ды e-mail’амі з розных “скарбонак муз”, якія навывперадкі прапаноўвалі цікавосткі сваёй праграмы. Праўда, зваротныя адрасы ўстаноў зазвычай пачыналіся са слова “Мінск”.

Фракі і “фрыкі” “Ночы музеяў”

**або Эксклюзіў
у розных
вымярэннях**

— Тое, што маштаб і папулярнасць гэтага свята расце, сумнення не выклікае, — адзначыла галоўны спецыяліст Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Святлана Гаўрылава. — У мінулыя гады музеі зазвычай рыхтавалі да гэтай акцыі толькі адно або некалькі мерапрыемстваў, сёлет ж многія з іх прадставяць паўнаватасныя праграмы. Ды і лік удзельнікаў “Ночы музеяў” штогод павялічваецца.

Папоўніўся ён і некалькімі музеймі ў рэгіёнах. “Наведвальнікам у фраках і бальных сукенках — уваход вольны!” — абяцаў сваім землякам Слонімскага раёна краязнаўчы музей. Змястоўную праграму падрыхтаваў Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік — яна будзе ісці па сямі адрасах паралельна! Не надта маштабна, але ўсё ж пройдзе акцыя ў Магілёве і Лепелі. Затое Гомель рызыкуе пераўзысці нават сталіцу: у Мінску імпрэзы акцыі скончацца яшчэ да апоўначы, а вось у парку Румянцавых-Паскевічаў “Ноч музеяў” будзе цалкам адпавядаць сваёй назве — разнапланавыя мерапрыемствы на некалькіх пляцоўках запланаваны ажно да трох гадзін ночы!

На гэтым спіс вычэрпваецца. Прынамсі, калі верыць парталу www.museum.by, куды сцякаецца інфармацыя пра ўсе падзеі музейнага жыцця Беларусі. Параўнаўшы лік “агменяў” акцыі з агульнай колькасцю музеяў краіны, немінуча прыходзіць да высновы адносна таго, што “модныя” тэндэнцыі, запатрабаванасць і актуальнасць якіх ужо неаспрэчныя, пакуль яшчэ не пачалі перамажанага шэсця па ўсёй Беларусі.

Яшчэ раз пра задачы і мэту

У тым, што нязмушанае свята з’яўляецца адначасова і прагматычнай піар-акцыяй, ніхто не сумняваецца. Ці дасягае “Ноч музеяў” галоўнай свай мэты: завабіць у экспазіцыйныя залы тую публіку, якая дагэтуль не мела завяздэнкі туды завітваць? Адкаж будзе станоўчым у тым выпадку, калі гэтая тэндэнцыя стане прасочвацца не толькі пад час самога свята, а і ў звыклыя, будзённыя дні.

— Статыстыка сведчыць, што ў наступныя дні пасля “Ночы музеяў”

наведвальнікаў да нас прыходзіць куды болей, чым звычайна, — адказала Ніна Калымага, намеснік дырэктара Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Беларусі — установы, якая пляць гадоў таму стала піянерам акцыі ў родных пенатах. — Думаю, многія маладыя людзі зацікавіліся нашай экспазіцыяй менавіта дзякуючы “Ночы музеяў”. А потым распавялі сваім сябрам — і пайшла пагалоска...

Сёння “музейны пыл” не выклікае ў супрацоўнікаў мінскіх музеяў алергію. Бо яны ў адзін голас цвердзяць: пылу няма калі назапашвацца. Асабліва звачаючы на план платных паслуг: па словах дырэктара Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Сяргея Вечара, “Ноч музеяў” дазваляе пацэліць і ў гэтага зайца.

Такое сцвярджэнне можа здзіўляць. Асабліва калі ўлічыць, што цэны білетаў на гэтыя імпрэзы зусім сімвалічныя: прыкладам, летась у Музеі гісторыі і культуры з дарослых бралі ўсяго тысячу рублёў, а школьнікі і ўвогуле маглі прайсці бясплатна. Здавалася б, дзе ўжо тут заробіш?

Але да гэтай сціплай лічбы трэба далучыць і наступную: толькі за адзін вечар квітка ў музей купілі каля трох тысяч чалавек! Простая арыфметычная аперацыя дае небагі вынік.

Зрэшты, вечаровыя імпрэзы могуць ставіць перад сабой і іншыя задачы. Для музеяў гэта ці не найлепшая аказія звярнуць увагу шырокай аўдыторыі на свае праекты. Таму праграма свята ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа будзе ўключаць і прэзентацыю скульптурнай кампазіцыі “Роздум” Андрэя Заспіцага — пакуль у “пластылінавым” варыянце. Супрацоўнікі музея ўжо не адзін год марач уласобіць постаць Песняра ў бронзе і размясціць ля той самай яронкі, дзе і сапраўды нярэдка праводзіў час у роздумах Якуб Колас.

— Тых 200 мільёнаў, якія патрэбны, каб адліць скульптуру, музей, вядома, не мае, — распавяла дырэктар установы Зінаіда Камароўская. — Нашы звароты да патэнцыйных фундатараў плёну пакуль не прынеслі. І я вельмі спадзяюся на тое, што “Ноч музеяў”, якая нязменна прыцягвае ўвагу СМІ, стане добрай магчымасцю звярнуць на гэты праект увагу грамадскасці.

якія прымуць удзел у імпрэзе, заплаціць Першамайскі райвыканкам Мінска. Самадзейныя музыкі, а таксама экскурсаводы, перакладчыкі і літаратары ганараў не запатрабавалі.

Цвік праграмы — асабісты аўтамабіль “дзядзькі Якуба” можна было пабачыць на музейнай пляцоўцы яшчэ за некалькі дзён да свята. Ля яго шчыравалі хлопцы з Мінскага аўтамабільнага каледжа: яны добраахвотна пагадзіліся прывесці старэнскую “Победу” у больш-менш прэзентабельны стан.

— Хацелася б праз вашу газету перадаць падзяку намесніку дырэктара па вытворчым навучанні Віктару Ісакаву за яго павагу да постаці Песняра, — папрасіла Зінаіда Камароўская. — Ён з радасцю адгукнуўся на нашу просьбу дапамагчы.

Спонсары і партнёры

Зрэшты, усе вышэйпералічаныя мэты можна дасягнуць толькі ў адным выпадку: калі публіка, завабленая добрай рэкламнай кампаніяй, застанеца задаволеная праграмай. І тут узнікае чарговае заканамернае пытанне: як гэтую праграму арганізаваць? Актуальнае яно перадусім таму, што грошай з бюджэту на гэтыя мэты, вядома, не прадугледжана.

Мастацкі музей можа разлічваць на падтрымку свайго пастаяннага спонсара. Музею гісторыі і культуры пашчасціла знайсці добрага партнёра — няўрымслівага прадюсера Вольгу Смаляк. Інтэрэсы абодвух бакоў ідэальна спалучаліся: Андрэй Смаляк атрымаў добрую пляцоўку для дэманстрацыі яшчэ адной, сацартавай, грані свайго таленту (многія палотны тут будуць паказвацца ўпершыню), а музей — адметную выстаўку, якой гарантавана павышаная ўвага наведвальнікаў. Спалучэнне яе вернісажу і “Ночы музеяў” таксама будзе на карысць і аўтару, і музею. Па словах Ніны Калымага, паразумецца з мастаком было вельмі лёгка — нягледзячы на ягоны эпатажны імідж.

Але што рабіць, калі ні заможнага спонсара, ні зацікаўленага партнёра знайсці не пашчасціла? Па словах Зінаіды Камароўскай, алгарытм дзеянняў у такім выпадку вельмі прасты: “сесці на тэлефон” і з яго дапамогай звярнуцца да ўсіх, хто здатны аказаць садзейнічанне. Менавіта такім чынам музею ўдалося знайсці праекцыйнае абсталяванне, якое пры добрым надвор’і плануецца выкарыстоўваць на панадворку. Ганарары прафесійным артыстам,

якія прымуць удзел у імпрэзе, заплаціць Першамайскі райвыканкам Мінска. Самадзейныя музыкі, а таксама экскурсаводы, перакладчыкі і літаратары ганараў не запатрабавалі. Цвік праграмы — асабісты аўтамабіль “дзядзькі Якуба” можна было пабачыць на музейнай пляцоўцы яшчэ за некалькі дзён да свята. Ля яго шчыравалі хлопцы з Мінскага аўтамабільнага каледжа: яны добраахвотна пагадзіліся прывесці старэнскую “Победу” у больш-менш прэзентабельны стан.

— Тэхнічныя характарыстыкі нашага будынка дазваляюць збіраць на другім яго паверсе не болей за па-

ўсотні наведвальнікаў адначасова, — кажа дырэктар Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Зінаіда Камароўская. — З пункта гледжання функцыянальнасці, гэта жылы дом, і пры яго будаўніцтве ніхто нават і не думаў, што тут калісьці будзе музей.

Таму асноўная частка праграмы пройдзе на панадворку. Шэсць агра-сядзіб Міншчыны прадставяць сябе кожная на свой капыл: хто — праз міні-рэканструкцыю падзей 1812 года, а хто — праз арыгінальную па-чотку.

— Жорсткай каардынацыі мерапрыемстваў “Ночы музеяў” з боку Міністэрства культуры быць не павінна, — мяркуе Святлана Гаўрылава. — Трэба, каб кожная ўстанова мела свабоду ў выбары магчымасцей уласнага самавыяўлення. Кожны разумее: у гэты вечар можна зрабіць тое, што не зробіш ні ў які іншы дзень.

І сапраўды: калі яшчэ ў музейных залах убачыш разняволенага “фрыкаў” у карнавальных касцюмах або пачуеш выступленне рок-гурта? Зрэшты, не толькі гэтым прывабліваюць публіку ўдзельнікі акцыі.

І таму ў флаерах “Ночы музеяў” часам можна сустрэць і такі пункт, як “першая публічная дэманстрацыя унікальнага прадмета”. У Нацыянальным музеі гісторыі і культуры гэта ўжо традыцыя свята. І кожная разу экспанат-“разыначка” становіцца сюрпрызам для публікі.

— Не, таямніцу я вам раскрываць не буду, лепей самі прыходзьце і тады ўсё ўбачыце, — інтрыгуе Ніна Калымага. — Але адзначу, што рэч гэтая сапраўды можа здзівіць нават вельмі абазнамага чалавека.

А вось тое, што “экспанат X” будзе дэманстравацца абмежаваны час — усяго гадзіну — гэта зусім не піараўскі ход:

— Пры такім наплыве людзей, які какаецца ў нашым музеі, тэмпературна-вільготнасны рэжым парушаецца, і гэтую акалічнасць мы таксама павінны браць пад увагу, — патлумачыла намеснік дырэктара музея.

***

Фантастычная папулярнасць “Ночы музеяў” засведчыла, што не трэба баяцца праяўляць фантазію ў барацьбе з музейным пылам. Але куды важней адзначыць іншую тэндэнцыю. Наведваючы цягам года розныя музейныя імпрэзы, можна пераканацца ў тым, што “Ноч музеяў” — гэта ўжо не разавая акцыя з цыкла “І сур’ёзныя людзі часам жартуюць”. Яе сінтэтычная, поліфанічная, інтэрактыўная канцэпцыя і карнавальная эстэтыка ўсё часцей і часцей праяўляюцца і на “звычайных” вернісажах, дзе на месца сумных прамоў прыходзяць музычныя выступленні і нават дэфіле мадэлей.

І ўжо зусім не здзіўляешся, сустракаючы на гэтых вернісажах на тоўпы моладзі.

Ілля СВІРЫН

Музейнае сховішча і яго захавальнік. Муціць, так найлепш прадставіць Мікалая СІНКЕВІЧА, ветэрана музейнай справы Беларусі, у кантэксце Міжнароднага дня музеяў. Ён аддаў збіранню дакументаў, матэрыялаў, рэчаў больш як паўстагоддзя, прымаў удзел у стварэнні 23 беларускіх музеяў. І сёння ў калекцыі музея “Беларусбанка” ім захоўваюцца не толькі манеты, папяровыя грошы і лічылныя машыны, але і, напрыклад, звесткі пра ўладальніка першай беларускай ашчаднай кніжкі. Ім быў...
Зрэшты, пра гэта распавядзе сам Мікалай Васільевіч.

Была вайна...

Мікалай Сінкевіч нарадзіўся ў 1937 годзе ў вёсцы Жыцькава Барысаўскага раёна. Бацька ягоны быў выдатным майстрам, кавалём, слесарам, будаваў млыны. У млынарскай справе яму дапамагалі тры старэйшыя браты. У 1937 годзе бацьку Мікалая Васільевіча арэштавалі, але праз некаторы час адпусцілі.

Неўзабаве пачалася Вялікая Айчынная вайна. З тагачасных успамінаў найбольш яркія ў Мікалая Сінкевіча звязаны з 1944 — 1945 гадамі.

“Калі ў 1944 годзе фашысты, у асноўным — эсэаўскія часткі, адступалі, яны, каб абараніцца ад наступаючых савецкіх войскаў і выйсці з акружэння, збіралі мясцовых жыхароў і вялі перада сабой, — узгадвае Мікалай Васільевіч. — Наша сям’я апынулася сярод тых, каго выкарыстоўвалі ў якасці заложнікаў. Памятаю, як нас заганалі ў цяплушкі, як маці трымала нас, малых, за рукі. Яна з прадуктаў нічога не паспела захапіць, акрамя мяшэчка сухароў. Гэта выратавала нас ад голаду.

Потым былі Польшча, Германія... Выпрабаванні выпалі на нашу долю неверагодныя. А пасля наша сям’я — бацькі і трое дзяцей — апынулася ў канцлагеры на мяжы Германіі і Францыі, дзе нацысты бралі кроў у зняволеных. На шчасце, у гэты час распачалося наступленне войскаў саюзнікаў і пачалася татальная мабілізацыя ў немцаў. Адзін з ахоўнікаў паспешаўся забраць з лагера бацьку з сям’ёй, каб працаваў на яго. Невядома, якім дадзены быў бы наш лёс, але нам пашанцавала: нас вызвалілі саюзнікі. Па дарозе дамоў бацьку паступала мноства прапаноў застацца і працаваць як добраму кавалю. Але ён рашуча сказаў тады: “Не, паедзем на радзіму!” І мы паехалі. А ў Брэст-Літоўску бацька пайшоў служыць у Чырвоную Армію.

Наша сям’я вярнулася ў родную вёску. Цяжка даводзілася ў пасляваенны перыяд. Усё было ў заняпадзе. Мы хадзілі напаягалодныя, збіралі розныя зёлкі. На шчасце, мая бабуля Надзя вядала, дзе што расце і як чым карыстацца. Яна, па сутнасці, і выратавала ўсю нашу сям’ю”.

Ад Радзівіла — да Чуйкова

У Жыцькаўскай школе ўпершыню Мікалай Сінкевіч паспрабаваў стварыць музей. Адметна, што сам будынак школы вылучаўся сваёй архітэктурай, паколькі быў пабудаваны адным з Радзівілаў на высокім беразе ракі Схі, што ў перакладзе з татарскага значыць “суп”. Гэты будынак да цяперашняга часу не захаваўся: зараз на тым месцы знаходзіцца новы гмах.

На армейскую службу Мікалай Васільевіч трапіў у ГДР — амаль у тры самяя мяціны, дзе пакутаваў у ваенны час. “Калі служыў у аўташколе Зальфельда, што за 45 кіламетраў ад Бухенвальда, у мемарыяле не было экскурсавадаў, якія праводзілі б экскурсіі на рускай мове. Іх даручылі праводзіць мне для нашых вайскоўцаў, савецкіх турыстаў. Рэдка бывала, каб тхосці з наведвальнікаў не плакаў...”

У час службы стварыў Мікалай Сінкевіч і свой першы сапраўдны музей, які з’явіўся ў 1958 годзе ў вайскавай частцы ў нямецкім Зальфельдзе. Горад гэты знакаміты тым, што ў ім калісьці стаяла дывізія Паўлюса, якая напачатку была кавалерыйская, а пасля стала танкавай. “У былым кабінеце фашысцкага военачальніка ў 1950-я і быў створаны музей Сталінградскай бітвы: армія пад камандаваннем маршала Савецкага Саюза, двойчы Героя Савецкага Саюза Чуйкова, дзе я служыў, абараняла Сталінград. Фарміруючы

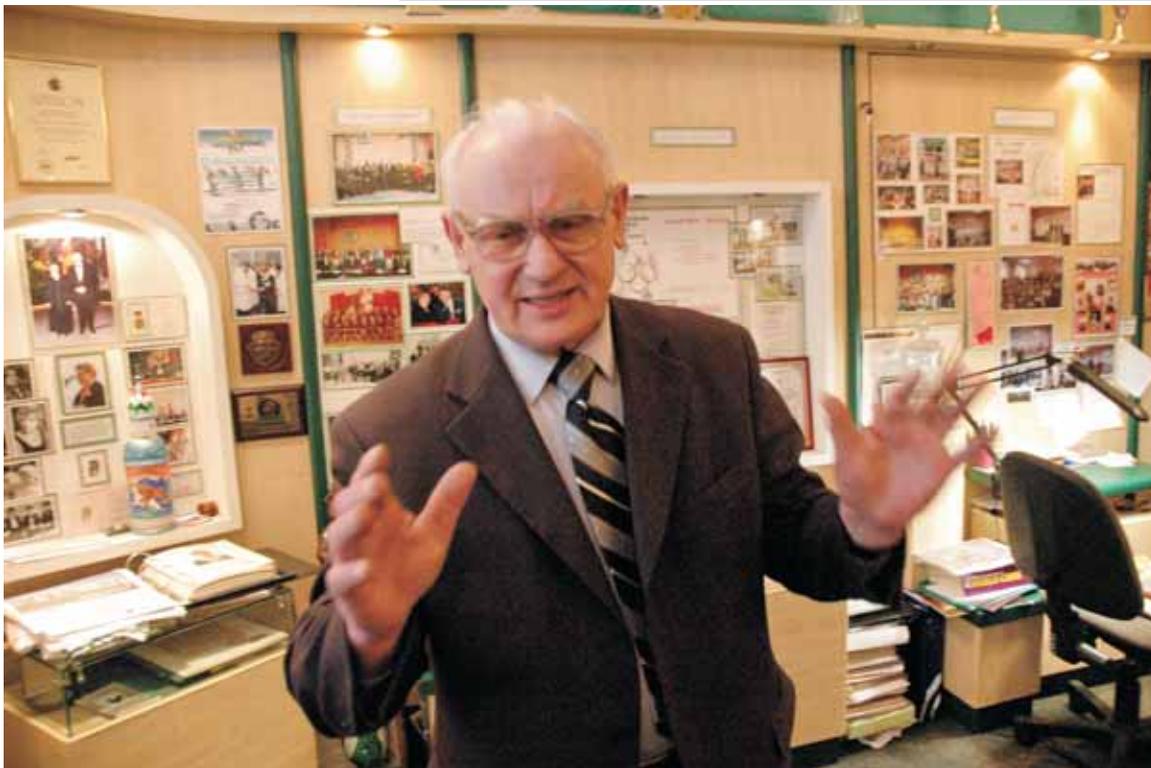
Памятаю, колькі было ўкладзена сіл у стварэнне “Хатыні”! Колькі было абмеркаванняў, спрэчак! Пётр Міронавіч Машэраў сачыў, як ідуць работы на будучым мемарыяле. Ён часта бываў на аб’екце. Аднайчы, калі Машэраў наведваў “Хатынь”, да яго падыйшлі экскурсанты з Урала і пачалі закідваць пытаннямі...

“Сярод цікавых здабыткаў апошняга часу — калекцыя манет, якая распавядае аб Другой сусветнай вайне. Большасць манет — сярэбраныя, медна-нікелевыя. Усяго прадстаўлена 322 прадметы з 12 краін свету. Што да манет, то маем нават 5 германскіх асобнікаў 1935 года. А пасляваенныя, скажам, 1949 года, прысве-

савецкімі дзяржаўнымі дзеячамі Каманевым, Гарбуновым, Фоціевым. З гэтага пачыналася гісторыя беларускіх ашчадных кас.

Цікавы матэрыял, звязаны з выплатамі аўтарскага ўзнагароджання Янку Купалу за кнігу “Спадчына”. Свой ганарар паэт пакаў на адзіную ашчадную кніжку пад ну-

“Першы музей я стварыў паўстагоддзя таму...”

марам 1. Такім чынам, першым укладчыкам непасрэдна папярэдняка цяперашняга “Беларусбанка”, фактычна, быў Янка Купала.

Увогуле, з чаго пачыналіся ашчадныя касы? На час іх узнікнення назіралася асаблівасць грошай, якія трэба было нейкім чынам захаваць. Распачаліся першыя пазыкі. Людзі, паклаўшы грошы ў ашчадныя касы, маглі захаваць іх на выгадных умовах. Цікавы, напрыклад, латарэйны білет, прысвечаны дзецям-беспрытульнікам. “Калі вялікая колькасць дзяржаўных грошай ішла на будаўніцтва фабрык і заводаў, вялася індустрыялізацыя, да чаго заклікалі лозунгі першай пяцігодкі, адно з мінскіх таварыстваў выпусціла латарэйныя білеты ў дапамогу сіротам. Заробленае на продажы Мінскае таварыства прыхільнікаў дзяцей накіроўвала на будаўніцтва дзіцячых прытулкаў. Я ведаю асабіста многіх людзей, якія выхоўваліся ў апошніх, набывалі там адукацыю, станавіліся пасля добрымі спецыялістамі”.

Прываблівае і такі экспанат: металічная лічылная машына, вырабленая

Скарб у восем тысяч манет

музейную экспазіцыю, мы намагаліся паказаць баявы шлях арміі. У музеі дэманстраваліся цікавыя матэрыялы, якія мы знайшлі ў тагачаснай ГДР. Натуральна, мы паказалі і звесткі пра Паўлюса, зброю ягоных салдат, іншыя матэрыялы. Наш музей стаў вядомым не толькі ў савецкіх вайскоўцаў, а і ў немцаў”.

Здымаў Курган Славы

Пасля службы ў арміі Мікалай Сінкевіч скончыў гісторыка-геаграфічны факультэт сталічнага педінстытута, працаваў настаўнікам у Слабадскай школе. “У той час ствараўся Курган Славы, — прыгадвае ён. — Я здымаў на кінакамеру, як старыя жанчыны ў пілотках, што, можа, некалі належаў іх загінулым родным, неслі з падворкаў зямлю, як вырастаў Курган... Знятыя мной кінакадры і сёння часта паказваюць па тэлебачанні”.

Калі Мікалай Васільевіч працаваў у 1960-я ў аддзеле выяўленчага мастацтва і аховы помнікаў Міністэрства культуры, яму давялося ўдзельнічаць у стварэнні такіх знакавых аб’ектаў, як Мемарыяльны комплекс “Хатынь”, Курган Славы, Мемарыяльны комплекс “Брэсцкая крэпасць-герой”.

“Увогуле ж, плёнам маёй працы стала найперш адкрыццё 23 музеяў па ўсёй Беларусі, якія зараз шырока вядомыя і паспяхова дзейнічаюць, — мяркуе Мікалай Сінкевіч. — Я заўжды займаўся менавіта музейным накірункам, наведваў усе вядомыя ўстановы ў рэспубліках Савецкага Саюза. Гэта былі цікавыя гады, праца ішла з вялікім энтузіязмам. Ездзілі ў рэгіёны — туды, дзе ствараўся той ці іншы помнік, да працы прыцягвалі вядомых мастакоў. З намі супрацоўнічалі такія майстры, як Анатоль Анікейчык, Сяргей Вакар, і многія іншыя творцы.

Экспанаты музея “Беларусбанка”.

Машэраў, нягледзячы на занятасць, знайшоў колькі хвілін, каб пагутарыць з уральцамі”.

Працаваў Мікалай Сінкевіч і ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры краіны, удзельнічаў у стварэнні прыродна-наўчай экспазіцыі. Каб сабраць для яе экспанаты, шмат ездзілі па рэгіёнах. “Дарэчы, у нас працаваў Рыгор Сухаў — вядомы спецыяліст, які рабіў чучалы жывёл, птушак. Бывала, нам тэлефанавалі: маўляў, ляцелі дзікія гусі, адна з птушак зачэпілася за электрычны дрот... Мы тэрмінова выслалі машыну на месца здарэння. Так і збіраліся будучыя экспанаты, якія зараз можна пабачыць у экспазіцыі”.

Дык чыя ж “Ашчадная...” — першая?

Нават пасля выхаду на пенсію ў 2000 годзе Мікалаю Сінкевічу не давялося доўга адпачываць: літаральна праз некалькі месяцаў да яго ступіла прапанова арганізаваць музей “Беларусбанка”. І ўжо ў жніўні таго ж года ён распачаў працу па зборы і сістэматызацыі матэрыялаў. Сам музей адкрыўся для наведвальнікаў у 2001 годзе.

на “Счётмаше” ў Курску. Гэтая тэхніка, якая лічыцца цяпер састарэлай, і дагэтуль выдатна працуе. Яна набірае лічбы, множыць, дзеліць, адымае, складае. “Калі да нас на экскурсію завіталі маладыя спецыялісты і, адначасова, ветэран працы, якая ўбачыла гэтую машынку і паказала, як на ёй можна проста і хутка працаваць, здзіўленню “камп’ютэрывазанай” моладзі не было межаў! — прыгадвае Мікалай Васільевіч. — А такія лічылныя машыны, між іншым, пачалі выпускаць з сярэдзіны 30-х гадоў. Да 1937 года яны былі ў кожнай касе”.

І яшчэ адзін цікавы факт: сярод экспанатаў музея “Беларусбанка” ёсць тыя, што непасрэдна звязаны з самім Мікалаем Сінкевічам. Гэта кнігі, у стварэнні якіх ён удзельнічаў. Сярод іх — “Памяць зямлі беларускай”, дзе аўтарам уступнага тэксту — Уладзімір Караткевіч. Напісаны Мікалаем Васільевічам і некалькі кішэнных кніжак аб помніках гісторыі і культуры. А ў 1983 годзе пры яго ўдзеле выйшла выданне “Па мясцінах ратнай славы” на беларускай і рускай мовах.

**Наталля КІРПІЧЭНКАВА
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Хто ён, “скаральнік” глядачоў?

Днямі супрацоўнікі ААТ “АСБ Беларусбанк” яшчэ раз даказалі: яны, з’яўляючыся прафесіяналамі ў справе фінансаў і крэдыту, могуць яшчэ цудоўна спяваць, танцаваць, дэкламаваць і ставіць спектаклі. Гэта чарговы раз засведчыў гарадскі тур фестывалю-конкурсу мастацкай самадзейнасці “Зямлі роднай спяваем мы славу”, прысвечанага 65-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

“Такім чынам мы вырашылі засведчыць павагу ўсім, хто здабываў Вялікую Перамогі і даў нам права жыць пад мірным небам”, — распавяла старшыня Аб’яднанай прафсаюзнай арганізацыі банка Наталля Петрачкова.

Журы ўзначаліў старшыня праўлення — дырэктар дэпартамента персаналу Уладзімір Занько, які прызнаўся, што на фестывалі было шмат творчых адкрыццяў. Глядзельную залу скарый калектыў філіяла № 511: менавіта ён перамог у намінацыі “Скаральнік глядацкіх сэрцаў”.

А ўнучка супрацоўніцы банка Людмілы Гайдукевіч юная Лаліта, талент якой раскрываўся на нашых вачах ад конкурсу да конкурсу, у ліпені гэтага года будзе абараняць гонар Беларусі на “Славянскім базары ў Віцебску”: паўдзельнічае ў Міжнародным дзіцячым музычным конкурсе “Віцебск-2009”.

Рэгіянальныя туры фестывалю-конкурсу “Зямлі роднай спяваем мы славу” праішлі не толькі ў Мінску, але і ў Гомелі ды Віцебску, а неўзабаве адбудуцца і ў іншых абласцях рэспублікі. лепшыя нумары прадставяць на выніковым гала-канцэрце 3 ліпеня.
Ларыса ГРЫНЬКО, начальнік прэс-службы ААТ “АСБ Беларусбанк”

Палац, які яшчэ і... плавае

Пасля рэканструкцыі адкрыў свае дзверы пінскі “франт”

У наш час даволі часта можна пачуць праўдзівыя гісторыі і неверагодныя легенды пра знаходжанне на Беларусі таго ці іншага вядомага ў сусветнай гісторыі чалавека. Адно з такіх месцаў — Пінск, а дакладней кажучы — мясцовы палац Бутрымовіча, дзе за 225 гадоў адбылося нямала падзей.

У сценах палаца жылі прадстаўнікі трох шляхецкіх родаў: Бутрымовічы, Орды, Скірмунты.

Заснавальнікам маёнтка быў шляхціч і афіцэр Матэуш Бутрымовіч, гарадскі суддзя. Сучаснікі казалі пра яго як

гарадскую рэзідэнцыю, што не саступала па памерах сядзібам польскіх магнатаў.

У хроніцы гэтага каралеўскага візіту адзначаецца, што ў падмурку пабудовы быў усталяваны закладны камень з прысвячэннем манарху. Такім чынам, пінскі палац мае дакладны дзень нараджэння — 9 верасня 1784 года.

Што засталося за радкамі афіцыйнага працоўнага пампезнай цырымоніі — дык гэта спешнасць, з якой было абрана месца будучага будаўніцтва. Да прыезду караля мусілі паспець паказаць праца пачалася. Выкапалі кат-

пра рэфарматара і палітычнага дзеяча Рэчы Паспалітай. Менавіта пры яго ўдзеле ў палескай глушы будаваліся дарогі, пракладваліся каналы. Адночы прыехаў у гасці да Бутрымовіча паждаў сам кароль Станіслаў Аўгуст Панятоўскі. Але на той час прыстойнага дома ў пінскага падстарасты не было, і кароль загадаў у маёнтку Крысцінава, пабудаваным Бутрымовічамі на сваіх землях ля сяла Лапаціна. Аднак ужо да таго часу Матэуш пачаў узводзіць сваю

лаван, а ў яго лінула вада. І тое — не выпадковасць: побач — рака і рэшткі сярэднявечнага абарончага рова. Мясцовасць — нізкая, тады яшчэ не абжытая. Тым не менш, будаўніцтва прадоўжылі: на вільготны грунт паклалі сухія альховыя калоды, канструкцыю ўмацавалі чатырма дзесяткамі дубовых паляў. Асноўнай умовай надзейнасці з’яўлялася падтрыманне грунтавых вод на ўзроўні драўлянай часткі (не ніжэй і не вышэй), перашкаджаючы доступу паветра. Па

перыметры будынка зрабілі водаадводны ў бок ракі. Падземныя поласці напоўнілі камянямі, каб лішняя вада прасочвалася паміж імі, як па капілярах. У выніку атрымалася нешта накшталт падмурка, “што плавае”. Будынак апынуўся нібы на вялікай баржы, надзейна прычаленай да берага. Разлік будаўнікоў аказаўся дакладным: дрэнажная сістэма спраўлялася з працай да яе разбурэння ў 60-я — 80-я гады мінулага стагоддзя пры будаўніцтве карпусоў гасцініцы.

Паводле водгукаў сучаснікаў, у XIX стагоддзі палац выклікаў дваістаў ўражанні. Гэта быў прыгожы гмах, што знаходзіўся ў перспектыве вялікага пейзажнага парку. Але пры гэтым вакол яго размяшчаліся непрывабныя будынкі гарадской ваколіцы, саяльня і збожжавыя склады. Письменнік Юзэф Крашэўскі адзначаў у сваіх падарожных нататках, што палац “уяўляецца, як фронт на сяле”, саромеючыся сваёй прэтэнцыёзнай архітэктуры сярод іншых хацін, што стаялі, “як скрыначкі на паліцах”.

Няма адзінага меркавання, хто з’яўляецца архітэктарам пінскага палаца. Інтрыга заключаецца ў тым, што амаль адначасова будаваліся два вельмі падобныя будынкі. На старых фотаздымках палац Скірмунтаў у Моладаве і палац Бутрымовіча ў Пінску складана адрозніць.

Над праектамі працавалі прадстаўнікі віленскай дынастыі архітэктараў Шыльдхауз. Паводле найбольш распаўсюджанай версіі, у Пінску працаваў Караль Шыльдхауз, а ў Моладаве — адзін з яго сыноў. Яны імкнуліся ўзводзіць вытанчаныя пабудовы, абраўшы за ўзор загародныя рэзідэнцыі французскіх вяльможаў. Палац мае элементы позняга барока, класіцызму, ампіру. Яго архітэктурныя вартасці — відавочныя. Па меркаванні доктара архітэктуры, прафесара Уладзіміра Чантуры, “будынак адрозніваецца своеасаблівай трактоўкай архітэктурнага ордэна, выкананага з адступленнямі ад канонаў: пры афармленні тарцовых фасадаў згрупіраваныя парамі калоны ссунуты да сярэдзіны, у выніку чаго вуглавая частка антаблемента не абапіраецца на калоны, а маюць вынасы”. І гэта далёка не ўсе асаблівасці пінскага “мура”, як па мясцоваму звалі палац Бутрымовіча.

Што да сучаснай гісторыі будынка, то варта адзначыць, што ў савецкі час

палац быў Домам піянераў і школьнай, станцыяй юных натуралістаў. Тады ж тут працаваў кінатэатр “Піянер”. Зараз тут працаваў кінатэатр “Піянер”. Зараз помнік архітэктуры канца XVIII стагоддзя стаў музеем і Палацам шлюбаў, для чаго пад час рэстаўрацыі неабходна было адаптаваць асаблівасці старой пабудовы да сучасных будаўнічых патрабаванняў і новага прызначэння, а разам з тым не ўносіць сур’ёзных канструктыўных змен.

Напрыканцы красавіка палац атрымаў другое жыццё, і зараз у Пінску можна ўбачыць вынікі праведзенай, амаль трохгадовай, працы. Адкрыццё гісторыка-архітэктурнай каштоўнасці адбылося ва ўрачыстай атмасферы з удзелам губернатара Брэсцкай вобласці Канстанціна Сумара.

Вячаслаў ІЛЬЯНКОЎ

Пінск

На здымках: палац Бутрымовіча ў пачатку XX ст. (злева) і сёння.

Ці глыбокае “Капыльскае мора”?

Падмурак Замкавай гары праз 450 мільёнаў гадоў

У 1996 годзе пад час археалагічных раскопак у Капылі на Замкавай гары даводзілася чуць ад некаторых людзей сталага веку, што наўкола яе ў вельмі даўнія часы размяшчалася мора. На той момант я не надаў гэтай інфармацыі ўвагі, прыняўшы яе за народную фантазію.

Пачаліся раскопкі. І раз-пораз у адкладах культурнага пласта поруч з артэфактамі гістарычнага паходжання сталі трапляцца знаходкі, што відавочна не з’яўляліся прадуктамі чалавечай дзейнасці. Пасля даследавання гэтых рэчаў спецыялістамі-геолагамі высветлілася: гэта вапнякі з уключэннем або адбіткамі мікраарганізмаў вельмі даўняй эпохі. Адносяцца знаходкі да так званых сілурыйскага і дэвонскага перыядаў палеазойскай эры і датуюцца прыкладна 450 — 410 мільёнамі гадоў таму.

Але што ж магло існаваць тады на месцы сённяшняга Капыля? У тыя часы, як сцвярджаюць геолагі, значная плошча мацерыкоў паўночнага паўшар’я была пакрыта марамі рознай глыбіні. Клімат — цёплы і вільготны. Арганічны свет на пачатку гэтага перыяду быў прадстаўлены пераважна марской фаунай. У марах, напрыклад, вадзіліся так званыя наўцілоіды — малюскі, што па знешнім выглядзе нагадвалі кальмараў, даўжынёй цела ад 6 міліметраў да 67 сантыметраў. У слабасалёнай і прэснай вадзе на тыя часы вадзіліся ракаскарпіёны, а таксама з’яўляліся першыя сківічныя рыбы.

На ўзбярэжжах вадзіліся і прымітыўныя расліны, што напрыканцы гэтага перыяду адсутнічалі ад краю воднай паверхні. За кошт гэтага рас-

лінны свет стаў больш разнастайны, з’явіліся папаратнікавыя і хвасчовыя. Суша зведала нашэсце мноства членістаногіх, у тым ліку кляшчоў, павукоў і прымітыўных бяскрылых насякомых.

Толькі як адбіткі гэтых прымітыўных арганізмаў трапілі на вапнякі?

Справа ў тым, што рэкі, якія ўпадалі тады ў мора, неслі ў сваіх водах велізарную колькасць часцінак вуглякіслага кальцыю. Ва ўмовах салёнай вадзі ён выпадаў на дно вадаёмаў у выглядзе вапняковых адкладаў, дзе і знаходзілі свой апошні прытулак першыя арганізмы. Прайшоў не адзін мільён гадоў, і мора адступіла. Мацерыкі паступова набывалі свае сучасныя абрысы, а вапняковыя адклады з адбіткамі прадстаўнікоў раслінна-жывёльнага свету апынуліся ў нетрах глебы і часам з’явіліся чалавека з’яўляюцца, каб нагадаць нам пра гісторыю Зямлі.

Ну, а як жа быць з паведамленнем пра мора? Мо гэта — трансфармаванае народам біблейскае паданне пра Сусветны патоп?..

Леанід КАЛЯДЗІНСкі,
кандыдат гістарычных навук, археолог
На здымках: рэшткі каралаў (злева) і ракушчачніка з Капыля.

Часам, дзякуючы выпадковым знаходкам, імя знакамітага некалі чалавека вяртаецца да нашчадкаў. Так адбылося і са старым фотаздымкам 1932 года, які нагадвае нам пра акцёра віцебскага Тэатра рабочай моладзі Сяргея Казлова і дапаўняе малавядомую старонку гісторыі гэтай трупы.

Сорак пяць гадоў са сваіх сямідзесяці ён аддаў тэатру імя Якуба Коласа, але творчы шлях Сяргея Казлова пачаўся значна раней. Яго юнацтва прыпала на бурнае час неадольнай цягі моладзі, абуджанай рэвалюцыяй, да асветы, навукі, культуры. Каб праявіць сябе, запаліць іншыя асветніцкімі ідэямі, хлопцы і дзяўчаты аб’ядноўваліся ў гурткі, агітавалі за абнаўленне свету палымным словам.

Асабліва вабіла тэатральная самадзейнасць, бо сцэна давала магчымасць шчыра размаўляць з людзьмі. Не выпадкова пачатак 1930-х у горадзе вызначыўся бурным росквітам гэтага мастацтва. Самадзейная творчасць нараджала новыя формы працы: “сінюю блузу”, “жывую газету” і тэатры працоўнай моладзі (ТРАМы). У Віцебску да гэтага часу ўжо наладзілі сваю працу два паказатэатры, музычна-драматычны гурток і тэатр рэвалюцыйнай сатыры.

Віцебскі ТРАМ узнік у красавіку 1931 года на базе шумавога аркестра і спачатку носіць назву Піянерскага, а пазней — Тэатра моладзі пад кіраўніцтвам рэжысёра Ланіна. У сваёй дзейнасці ён арыентаваўся на мінскі ТРАМ. Спецыфіка творчасці трамаўцаў заключалася ў правядзенні агітацыйнай працы на прадпрыемствах і ў клубах горада.

На хвалі гэтага масавага руху далучыўся да мастацкай творчасці і Сяргей Казлоў. Яшчэ пад час навучання ў віцебскай школе № 10 ён паставіў мальераўскага “Лекара міжволі” і сам сыграў Сганарэля. Актыўнае, непасрэднае ўключэнне ў дарослае жыццё — патрабаванне і прыкмета часу. Такого напрамку прытрымліваўся і тэатр рабочай моладзі, дзе з 1931 года пачаў прафесіянальную творчую дзейнасць Сяргей Казлоў.

У тыя ж трыццатыя гады ён вучыўся ў Ленінградскім інстытуце сцэнічных мастацтваў на акцёрскім факультэце, вярнуўшыся ў родны горад, спрабаваў сябе ў Полацкім калгасна-саўгас-

ным тэатры. З ім аб’ездзіў мастацкія алімпіяды ў Дрысе, Асвеі, Полацку, Ветрыне, Расонах. Актualьны змест паставак ТРАМа захапляў маладога акцёра, аднак адмаўленне “традыцыйнага”, “старога” тэатра, драматургіі, класічнай спадчыны не здавальняла юнака.

Па іроніі лёсу, тут жа, у будынку на плошчы Леніна, дзейнічаў сталы прафесійны тэатр — БДТ-2,

У “сіняй блузе” ТРАМа

дзе працавалі выдатныя акцёры МХА-Таўскай школы, сярод якіх — Аляксандр Ільінскі, Цімох Сяргейчык, Павел Малчанаў — ужо тады прызнаныя лідэры калектыву. Менавіта яны запрыкемецілі ў маладога трамаўца акцёрскія рысы: выдатны голас, пластычнасць, цудоўныя знешнія даныя, што і паспрыяла яго паступленню на працу ў 1937 годзе. Дэбютаваў Сяргей Казлоў у ролі Грышкі ў спектаклі паводле пушкінскага “Дуброўскага” і адразу знайшоў гарачую падтрымку заснавальніка тэатра і гледачоў. Павел Малчанаў унёс яго ў ролі Якіма Сарокі ў сваю “Паўлінку” па п’есе Янкі Купалы. Цімох Сяргейчык, пастаноўчык “Дзяцей Ванюшына” С.Найдзёнава, даручыў яму адказную ролю Аляксея, а затым шчыра радаваўся поспеху маладога калегі.

У “паслужным спісе” Сяргея Казлова — каля 90 роляў класічнага і сучаснага рэпертуару. Сяргей Аляксеевіч спрабаваў сябе і ў рэжысуры: доўгі час яму давялося сумяшчаць акцёрскую работу з абавязкамі загадчыка трупы. Акрамя творчасці, на працягу 43 гадоў ён займаўся і грамадскай дзейнасцю: уступіў у Саюз тэатральных дзеячаў СССР, быў выбраны дэпутатам Віцебскага гарадскога савета дэпутатаў, аказаў практычную дапамогу самадзейным калектывам, за што неаднаразова ўзнагароджваўся.

Віцебск стаў для акцёра родным горадам, тут жыўць яго блізкія і сёння. У гэтым жа горадзе ён пазнаёміўся са сваёй будучай жонкай Браніславай Колкінай, якой і падарыў на памяць фотаздымак часоў Віцебскага ТРАМа.

Іна ЯКУБОВІЧ, старшы навуковы супрацоўнік Віцебскага абласнога краязнаўчага музея

“К” завяршае ў гэтым нумары публікацыю матэрыяла расійскага журналіста Пятра Чалага пра камбата Уладзіміра Сапрыкіна, чый лёс цесна паяднаўся з беларускай зямлёй. Ці атрымаў Герой Савецкага Саюза сваю зорку? Ці сустрэўся з роднымі пасля дзесяцігоддзяў расстання? Пра гэта апавядае рубрыка “Дыміліся франтоў дарогі”.

(Заканчэнне. Пачатак у № 19.)

Уладзімір Сапрыкін, 1970-я.

У спешцы ты забыла ўкладзі фатаграфію таты і мамы. Канверт ліста забяспечыла маркай толькі ў пяць капеек. Гэтым, мабыць, вытлумачваецца працяглая дастаўка ліста. Пастарайся выслалі іх толькі паветранай поштай.

Ліст пішу з перапынкамі. Стан здароўя такі, што часова давялося пакінуць службу. Правая рука вельмі турбуе. Гісторыя, зноў жа, — з мінулага. Да таго ж, прыйшлося перанесці цяжкую аперацыю на шыйным пазванку. Сілы мае значна слабее, а больш за ўсё мяне хвалюе лёс маёй бібліятэкі. З любоўю і стараннасцю ствараў яе цягам многіх гадоў. У ёй — амаль уся наша класіка.

Стрымліваў націск немцаў на шляху Масква — Мінск. З тых тысяч нашых чалавек тады засталіся ў жывых каля ста байцоў. Заўсёды з гордасцю і захапленнем успамінаю пра яго. Яму, безумоўна, пакажацца незразумелым і неверагодным мой лёс. Мой салдацкі зямны паклон Івану Антонавічу!

Жадаю вам усяго самага светлага, радаснага ў наступным новым годзе!

Цалую цябе, твой брат Уладзімір.

P.S. Адразу пасля атрымання твайго першага ліста я напісаў ў Вярхоўны Савет СССР пратое, што звесткі пра маю смерць не адпавядаюць сапраўднасці...

ваеннапалоннага”. Аказваецца, ён ужо адчуваў смяротны халадок гэтага кляйма ў сорок першым, калі разам са сваім палком выйшаў з акружэння ў Падмаскоўе. Іхняя 303-я стралковая дывізія ўдзельнічала ў Ельнінскай баявой аперацыі. Праверку “акружэнцы” праводзілі ў ваенных лагерах. Невядома, што здарылася, але Сапрыкін адлучыўся ў “самаволку”, больш сутак адсутнічаў у часці, “загасцяваў” у суседняй вёсцы. Ваенны трыбунал вынес афіцэру суровы прыгавор: за “дэзерцірства” 10 гадоў пазбаўлення волі. Праступак выкупляў у “штрафніках”. У баі быў паранены. Судзімасць знялі па хадайніцтве Ваеннага Савета Заходняга фронту.

Нашто вам, камбат, чужая зямля? ..

БЫЛЬ

У верасні 42-га Сапрыкін прызначаны камандзірам роты, а 12 кастрычніка яму прысвоена званне старшага лейтэнанта.

Аднапалчанін Іван Ізмадзенаў запомніў камбата рослым, дужым і прыгожым. А ва ўліковай трафейнай картцы ваеннапалоннага, які знаходзіўся ў турме нямецкага гарадка Таненберга, значыцца: “Вага — 43 кілаграмы”, — і гэта пры росце ў 176 сантыметраў! Змучаны, змардаваны вайной і палонам чалавек не стаў выпрабавальнікам свайго лёсу і лёсу сваіх блізкіх, перш за ўсё — бацькі, камуніста з 1918 года, франтавіка.

Сапрыкіна судзілі завочна ў 1977 годзе, калі даведаліся, што ён жывы. Тлумачэнні таму ёсць розныя. Ці то наш перакладчык недакладна вытлумачыў асобую адзнаку на лагернай картцы і залічыў Уладзіміра Аляксеевіча ў легіянеры фашысцкай арміі... Ці то Сапрыкін некаторы час нібыта знаходзіўся ў лагера нямецкай разведвальнай службы... Ці то яшчэ ў 1945-м у лагера, які вызвалілі англічане, “чорную метку” яму паставіў падпалкоўнік СМЕРШа: маўляў, “не сыхліся характарамі” пры допытах”. З гарачкі, скажам, камбат разышоўся ва ўсю. Нораў жа круты! Сілы волі не займаць! За граніцай вывучыць чужую мову, з вяртаўніка-грузчыка выбіцца ў тэлемайстра, пасляхова скончыць інстытут, стаць вядучым інжынерам у вядомай фірме — для гэтага толькі здольнасцей мала.

На Радзіме вярнуліся да “справы” камбата. І вось “устаноўлена, што Архіў КДБ СССР, МДБ ГДР кампраметуючых матэрыялаў, у тым ліку пра службу Сапрыкіна легіянерам у нямецкай арміі, не мае. Даных пра яго супрацоўніцтва з разведвальнымі, контрразведвальнымі і карнымі органамі фашысцкай Германіі пад час прабывання ў палоне, а таксама пра правядзенне ім варажой СССР дзейнасці за перыяд пражывання ў Канадзе няма. Падставы для адмены Указа Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 3 чэрвеня 1944 года аб прысваенні Сапрыкіну Уладзіміру Аляксеевічу звання Героя Савецкага Саюза не было. Падпісаны гэты дакумент Галоўным ваенным пракурорам — намеснікам Генеральнага пракурора СССР А.Ф. Катусевым.

Ветэраны вайны з варонежскай Альхаваткі, з віцебскага Дуброўна накіравалі ў Маскву прашэнне аб перапахаванні праху Героя Савецкага Саюза Сапрыкіна...

***

... Мінула яшчэ амаль 10 гадоў у клопатах тых, хто блізка да сэрца прыняў трагічны лёс Уладзіміра Аляксеевіча. І толькі дзякуючы клопату беларускай дзяржавы 2 ліпеня 1999 года франтавікі Вялікай Айчыннай апусцілі ў брацкую магілу урну з прахам Героя, у палітую крывай зямлю, дзе ён сумесна з сябрамі-аднапалчанамі прыняў смяротны бой...

Пётр ЧАЛЫ
г. Росаш Варонежскай вобласці
Расія

6.

“... Канешне, ты нікога не даведлася б пра свайго брата, каб не пошкі Чырвонага Крыжа. Але пра гэта як-небудзь пасля. Мне вельмі было непрыемна і прыкра, што прадстаўнікі Савецкага пасольства, якія наведлі мяне, не мелі адраса майго бацькі. Тады я змог бы з ім звязацца па тэлефоне. Хаця адкуль яны мелі пэўнасць у маёй персоне? Зараз, наколькі мне вядома, гэтых прадстаўнікоў ужо няма ў Канадзе. Калі будзе ў цябе магчымасць, засведчы ім маю глыбокую ўдзячнасць за тую ўвагу і садзейнічанне, якое яны аказалі мне і звязалі з вамі.

У краіне, дзе я жыву, апошнія навіны пра мяне аднымі ўспрымаюцца з захапленнем, іншымі — з лютай злосцю і нянавісцю. Такі ўжо белы свет, і мне, чалавеку, які жыве за мяжой, да гэтага не прывыкаць.

Забыві згадаць, што ў 1943 годзе пад горадам Вязьмай сустрэўся са сваім дзядзькам па маці — Іванам Ціханавічам. То быў неспадзяваны выпадак. Батальён змяняў пазіцыю, і пры змене ў адну з рот з’явіўся... мой дзядзька!

На вялікае здзіўленне, даведаўся, што камандзір батальёна — яго пляменнік. Чуліва сустрэча. Перада мной стаяў загартаваны вайной валявы лейтэнант-камандзір узвода разведкі. Апошнім разам мы з ім бачыліся, калі мне было 13-14 гадоў. Можаш сабе ўявіць, як здзіўіўся дзядзька, калі ўбачыў у гарэзлівым хлапчаныці-пляменніку — камандзіра батальёна! На жаль, часу тады нам было адпушчана мала: мелася адбыцца вялікае наступленне. Абмяняліся на памяць гадзіннікамі. Кожны разумеў, якія цяжкасці нас чакаюць наперадзе. У хуткім часе мяне параніла ў нагу. Накіравалі ў Калугу. Больш пра яго не чуў. Напішы, што ведаеш. Падрабязна напішы пра бацьку таксама. Як даўно яму паведамілі, што я жывы? Здагадаваўся, як цяжка было яму да апошніх дзён мірыцца з думкай: сын — за граніцай! Пры ўсіх яго суб’ектыўных адносінах да мяне, ён заўсёды выклікаў захапленне і гордасць як чалавек выключнай цвёрдасці ў сваіх перакананнях. Бацька наш належаў да таго гістарычнага пакалення Расіі, якое “дыялектыку вучылі не па Гегелю” — само жыццё было ім суровай рэвалюцыйнай школай. У гады дзяцінства мы, дзеці, пры пастаяннай службовай занятасці бацькі мала з ім мелі зносін. Хацелася верыць, што на старасці гадоў ты, Люба, з’явілася для яго сапраўдным суцяшэннем.

Ліст твой дыхае распачку. Гэта зразумела: напісаны праз пяць дзён пасля смерці бацькі.

Зараз, з атрыманнем весткі ад цябе, мне стала лягчэй. Не ведаю, ці дазволюць абставіны і стан здароўя пабачыць цябе і дарагія маёй памяці родныя мясціны. Павер, пры маім разбітым стане нялёгка пераносіць і шчасце. Пакланіся ад мяне магіле нашага бацькі...”

7.

У тым жа 1978-м годзе Люба атрымала яшчэ адну вестку ад брата. Дарэчы, даводзіўся ён ёй братам па бацьку. Родная мама Уладзіміра Аляксеевіча памерла ў 1930-я гады. Аляксей Васільевіч застаўся з малодшым сынам Лёвам на руках, а потым ажаніўся другі раз.

“Вінаваты перад табою за доўгае маўчанне. Былі аб’ектыўныя абставіны. Падрабязнасці твайго апошняга ліста і фатаграфія таты настолькі ўсхвалявалі маю душу, што не магу прыйсці ў сябе. Лішні раз кляню свой лёс, які пазбавіў мяне апошняга, што заставалася ў жыцці, — пабачыць тату перад смерцю. Зразумеў, дарагая, як мне цяжка. Жыву зусім замкнёна. Не хацелася бачыць ні сяброў, ні знаёмых. Проста не хацелася людзям пра сябе нагадваць. Стан такі, што хацеў кінуць службу. Але добра, што гэтага не зрабіў. Руцінныя заняткі, голая электроніка толькі і выратоўвае мяне. Па парадзе ўрача жыву як бы сузіральным жыццём. Зараз паступова прыходжу ў сябе. Не адрываюся ад вашых фатаграфій! Ты добра выглядаеш! Шмат у чым атрымала гэта ў спадчыну ад бацькі! Якія чароўныя мае пляменніцы! У маім уяўленні твой муж — добры сем’янін. Па ўсім бачна: ты маеш шчаслівую сям’ю.

Мне прыемна чуць пра майго камандзіра Івана Антонавіча Калінічэнка, з якім вы падтрымліваеце сувязь. На далёкіх подступах да Масквы гэта ён замяніў загінуўшага камандзіра палка, у тылу ворага некалькі тыдняў

8.

Любоў Аляксееўна, канешне, выслала кніжку, дзе быў надрукаваны партрэт брата-героя, “зусім яшчэ маладзенькага”. Уладзімір Аляксеевіч не пацвердзіў, ці атрымаў ён яе.

І вырашыла сястра ехаць у госці да брата. Але ёй, мякка кажучы, адмовілі са спасылкай на дзяржаўныя сакрэты ў чыгуначнай службе, дзе працавала яна і яе муж Уладзімір Афанасьевіч Краўцоў, начальнік станцыі Росаш.

Люба паведаміла пра даўнія сямейныя страты. Малодшы брат Сапрыкіна Леў загінуў у 1942-м у Варонежы: трапіў пад нямецкую бамбёжку. Старэйшы брат Анатоль вярнуўся з фронту, але пражыў нядоўга, памёр.

А потым перапіска перарвалася. Апошні ліст з Таронта вярнуўся ў Росаш з прыпіскай на канверце: маўляў, адрасат там не пражывае... Што рабіць: душа баліць у няведанні. Тады яна напісала ліст уласнаму карэспандэнту ў адну з цэнтральных газет Канады. Адказу не дачакалася.

Пазней высветлілася, што вясной 1979 года Сапрыкін даведаўся: яго пазбавілі звання Героя Савецкага Саюза. “За што мне помсцяць у Расіі?” — горка скардзіўся сябру-земляку. З таго часу Уладзімір Аляксеевіч замкнуўся, хваробы падарвалі здароўе. Памёр ён 24 красавіка 1990 года. Чужыя людзі пахавалі камбата на чужыне, якая так і не стала яму другой радзімай.

А ў гэты ж час франтавікі ўжо хадайнічалі аб “рэабілітацыі” Сапрыкіна. Любоў Аляксееўна не ведала пра смерць брата. Тэлефонныя размовы, якія я веў па яе просьбе з Аздзелам узнагарод Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, абнадзейвалі. Нам адказвалі: “справа” камбата не закрыта, па ёй рыхтуецца рашэнне.

Заслону сакрэтнасці прыадкрыла выступленне журналістаў газеты “Труд” 8 студзеня 1991 года. Ім удалося азнаёміцца з архіўнымі матэрыяламі. Стала зразумела, чаму Уладзімір Аляксеевіч у час нялёгкага выбару не вярнуўся на Радзіму “з ганебным кляймо

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РБ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Выстаўка фотаграфіі "Схаваная Японія" Кідзюра Яхагі.
- Персанальная выстаўка Андрэя В.Касцючэнкі "Цеплыня колеру".
- Выстаўка "Алтарны жывапіс XVIII — XIX стст."
- Выстаўка дзіцячага малюнка "На сваёй зямлі".
- Выстаўка П.Асоўскага "Рамантыка славянскіх зямляў".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Выстаўка фотаздымкаў XIX ст.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в.Раўбічы**

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка дзіцячай творчасці.

**МУЗЕЙ ВІТОЛЬДА
КАЭТАНАВІЧА
БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
ў г.МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ**

г. Мінск, тэл./факс: 334 11 56.

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ
ТЭАТР ОПЕРЫ І
БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**

**І КУЛЬТУРЫ
БЕЛАРУСІ**

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
- "Старажытная Беларусь"
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

Выстаўкі:

- "Гісторыя мастацтва Ірана".
- "Скарбніца мудрасці".
- "Невядомы Смаляк" (персанальная выстаўка Андрэя Смаляка).
- "Крыніцы адвечнай прыгажосці".
- "Касцярэзнае рамяство Беларусі"

**"Гісторыя І-га з'езда РСДРП".
■ Выстаўка "Чароўныя лялькі".**

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск,
вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.

Выстаўкі:

- Выстаўка, прысвечаная 85-годдзю А.Савіцкага.
- Выстаўка вышыўкі "Вясновая рапсодыя".
- "Хата — мой сусвет".
- "Жыццё Л.М. Талстога ў фатаграфіях сучаснікаў".
- Выстаўка музейных прадметаў XI — XX стст. з фонду музея

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

- "Трафеі вайны" (да 65-годдзя вызвалення Беларусі).

Праект інтэрактыўнай карты: "Вызваленне Беларусі" (хроніка вызвалення і мультымедыяная прэзентацыя аперачый Чырвонай Арміі па вызваленні Беларусі ў верасні 1943 — ліпені 1944 г.).

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца Румянцавых і Паскевічаў

Выстаўкі:

- "Прыгажосць душы — рукачынная" (да 70-годдзя гомельскай фабрыкі "Любна").

■ Выстаўка работ сусветна вядомага куцюр'е Вячаслава Зайцава: карціны, фотаработы, мадэлі вопраткі.

- "Праграма падарункі".

Экспазіцыі:

- "Культавыя прадметы".
- "Старажытная гісторыя Гомельшчыны".
- "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).

■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.

Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя

- "Гравюра XVII — пачатку XX стст."
- "Паэзія XVIII — пачатку XX стст."

Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

- "У ценю дрэваў, над ракой"

экзатычных рэптылій.

Зімовы сад

- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

Белая гасцеўня палаца

**Вечар вакальна-арганнай
музыкі з удзелам Ксеніі
Пагарэлай і Галіны
Паўленак (19 мая).**

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Лакальная экспазіцыя ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
- Пастаянная выстаўка ваеннай тэхнікі.
- На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
- У выставачнай зале: "Афганістан: ты наша памяць і боль".

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.

- "Адзін дзень у Чэшскай Рэспубліцы".
- "Мастак і кніга".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- "Пункт гледжання".

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза,
4.
Тэл./факс:
(8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка гродзенскіх мастакоў.

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыі:

- "Г.Х. Вашчанка".

Выстаўкі:

- Выстаўка Васіля Шаранговіча.
- Выстаўка плакатаў Уладзіміра Цэслера і Сяргея Войчанкі з фондў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь.
- Выстаўка экзатычных рыбак.

Паважаныя чытачы!

на газету "Культура" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752;

на часопіс "Мастацтва" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 74958, ведамасная падпіска — 749582.

НА ІІ ПАЎГОДДЗЕ 2009 ГОДА!

(з фондў Нацыянальнага музея гісторыі і культуры).

Дом-музей І з'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя

**"Вякоў мінулых
успамін...".**

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

- "Агнастрэльная і халодная зброя краін свету" (выстаўка макетаў).
- "Усмешка клоўна" (з калекцыі М.Чалнакова).
- "Нараджэнне і адраджэнне".
- "Аляксандр Гайлевіч. 20 год творчасці".

(фотаздымкі птушак і вавэрак Гомельскага парку фотаамагара Яўгена Шастакова).

- "Свет зьяроў гомельшчыны".
- Працуе куток жывых

ТЭАТРЫ*

г. Мінск, тэл./факс: 334 11 56.

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ
ТЭАТР ОПЕРЫ І
БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**

(пл. Парыжскай каммуны, 1)

- 16 — "Кармэн" Ж.Бізе.
- 17 — "Беласнежка і сем гномаў" Б.Паўлюскага.
- 17 — "Шчаўкунок" П.Чайкоўскага.
- 18 — "Набука" Дж.Вердзі.
- 20 — "Жызэль" А.Адана.
- 22 — "Баядэрка" Л.Мінкуса.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
тэл./факс: 334 60 08.

- 16 — "Сёстры Псіхеі" С.Кавалёва.
- 18 — "Жан і Беатрыса" К.Фрэнцэта.
- 19 — "Хто пакахае мадам?" А.Шурпіна.
- 12 — "Чорны квадрат"

М.Адамчыка, М.Клімковіча.

- 21 — "Нязваны гоць" С.Бартохавай.
- 22 — "Неба ў дыямантах" С.Кандрашова.

**БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 16 — "Брэменскія музыкі" В.Ліванава, Ю.Эціна.

- 17, 19 — "Яшчэ раз пра Чырвоны Каптурчык" С.Когана.
- 20, 22, 23 — "Жыў-быў Заяц" М.Шувалава.

**МАЗЫРСКІ
ДРАМАТЫЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ І.МЕЛЕЖА**

г. Мазыр, вул. Ленінская, 23.
Тэл.: (8-02351) 211 31.

- 16 — "Чатыры крыжы на сонцы" А.Дзялендзіка.

Выдаецца з кастрычніка 1991 года

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 418

Галоўны рэдактар — Людміла КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Уладзімір ЗАМЯТАЛІН, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Аляксандр РАШЧУПКІН, Барыс СВЯТЛОЎ, Рычард СМОЛЬСКІ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Пётр ОВАД (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілля СВІРЫН.

Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Наталля КІРПІЧЭНКАВА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Загадчык аддзела фоталіюстрацыі — Юрый ІВАНОЎ

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон: (017) 289-34-66 (прыёмная) (017) 286-07-97, Тэлефон/факс: (017) 334-57-23 (017) 334-57-35.

Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334-57-41

www.kimpress.by

E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"

Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0131892 ад 27 снежня 2006 г.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.

Бухгалтэрыя: тэл. (017) 334-57-35

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2009.
Індэкс 63875
Наклад 9213
Падпісана ў свет 14.05.2009 у 18.15
Замова 2565
РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
220013, г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79

